Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 24 юни 2026 г.
(OR. en)

10464/26

Междуинституционално досие:
2025/0543 (COD)

RECH 278
COMPET 761
IND 409
MI 625
EDUC 267
TELECOM 311
ENER 392
ENV 719
CLIMA 325
AGRI 492
TRANS 415
SAN 474
BIOTECH 78
CADREFIN 288
CODEC 1162

БЕЛЕЖКА ПО ТОЧКИ А

От:	Генералния секретариат на Съвета
До:	Съвета
Относно:	Пакет „Хоризонт Европа“: Рамкова програма за научни изследвания и иновации за периода 2028 – 2034 г. Рамковата програма и нейните правила за участие и разпространение на резултатите – Частичен общ подход

Приложено се изпраща на делегациите преработен текст на председателството.

Всички референтни суми са неокончателни до приключването на преговорите по многогодишната финансова рамка.

Разпоредбите в скоби са изключени от частичния общ подход.

2025/0543 (COD)

Предложение за

РЕГЛАМЕНТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

за създаване на Рамковата програма за научни изследвания и иновации „Хоризонт Европа“ за периода 2028 – 2034 г., за определяне на нейните правила за участие и разпространение на резултатите и за отмяна на Регламент (ЕС) 2021/695

(текст от значение за ЕИП)

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взеха предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 173, параграф 3, член 182, параграф 1, член 183, член 188, втора алинея и член 322, параграф 1, буква а) от него,

като взеха предвид предложението на Европейската комисия,

след предаване на проекта на законодателния акт на националните парламенти,

като взеха предвид становището на Европейския икономически и социален комитет[1],

като взеха предвид становището на Комитета на регионите[2],

като взеха предвид становището на Сметната палата (1),

в съответствие с обикновената законодателна процедура,

---

1 ОВ C […], […] г., стр. […].
2 ОВ C […], […] г., стр. […].

като имат предвид, че:

(1) Съюзът си поставя за цел да укрепва своята научна и технологична база, като укрепва европейското научноизследователско пространство (ЕНП), в което научните работници, научните знания и технологиите се движат свободно, и като го насърчава да развива конкурентоспособността си, включително в промишлеността, като същевременно стимулира всички научноизследователски и иновационни (НИИ) дейности, за да бъдат изпълнени стратегическите приоритети и ангажименти на Съюза, чиято крайна цел е да се утвърдят мирът, ценностите на Съюза и благополучието на неговите народи. В този контекст по-нататъшното развитие на ЕНП следва да допринесе за ефективното осъществяване на свободното движение на знания, научни изследвания и иновации като „пета свобода“ на Съюза.

(2) За да се постигне научно, технологично, икономическо, екологично и обществено въздействие и да се увеличи максимално добавената стойност на инвестициите на Съюза в НИИ, Съюзът следва да инвестира в научни изследвания и иновации посредством Рамковата програма за научни изследвания и иновации „Хоризонт Европа“ за периода 2028 – 2034 г. (наричана по-долу „Програмата“), която следва да укрепи научното и технологичното лидерство и високи постижения, конкурентоспособността, издръжливостта и суверенитета, устойчивостта и социалното сближаване.

(2a) Програмата следва да подпомага създаването, по-успешното разпространение и трансфера на върхови знания, иновации и технологии в Съюза, да насърчава научноизследователските кариери, да привлича и задържа таланти на всички равнища и да допринася за цялостното ангажиране на резерва на Съюза от таланти, да улеснява връзките на сътрудничество и да засилва въздействието на НИИ при разработването, подпомагането и осъществяването на политиките на Съюза, да подпомага и да укрепва възприемането и внедряването на новаторски и устойчиви решения в Съюза и да преодолява европейските и глобалните предизвикателства, в полезно взаимодействие с Европейския фонд за конкурентоспособност. Следва да се обърне внимание на специфичните нужди, произтичащи от геополитическите предизвикателства.

(3) [Програмата следва да бъде тясно свързана с Регламент (ЕС) [XXX]* на Европейския парламент и на Съвета [Европейски фонд за конкурентоспособност][3], като научните изследвания и иновациите се поставят в центъра на икономиката и инвестиционната стратегия на Съюза.]

---

[3] ОВ C […], […] г., стр. […].

(4) Наред с това Съюзът следва да се стреми към премахване на неравенствата и насърчаване на многообразието, приобщаването и равенството между половете, както и към борба с дискриминацията в съответствие с членове 8 и 10 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) и с Хартата на основните права на Европейския съюз.

(4а) Програмата следва активно да поощрява използването на резултатите от публично финансираните научни изследвания и на научните доказателства в процесите на изготвяне на политики на всички равнища, за да насърчава публичните политики, основани на доказателства. Следва да се обърне специално внимание на това научните познания да бъдат достъпни и полезни за вземащите решения лица и за гражданите.

(4б) Програмата следва да насърчава интегрирането на социалните и хуманитарните науки, като отчита техните аспекти във всички компоненти и на всички етапи на програмирането и като осигурява своевременно проследяване и докладване във връзка с тях във финансираните научноизследователски и иновационни дейности.

(5) В бързо променящата се икономическа, социална и геополитическа среда неотдавнашният опит показа необходимостта от по-гъвкава многогодишна финансова рамка и свързани с нея разходни програми на Съюза. За тази цел и в съответствие с целите на Програмата финансирането следва надлежно да отчита променящите се нужди на политиката и приоритети на Съюза, както са посочени в съответните документи, публикувани от Комисията, в резолюциите на Европейския парламент и в заключенията на Съвета, като същевременно се осигурява достатъчна предвидимост за изпълнението на бюджета.

(6) Целта на правилата за участие и разпространение на резултатите от Програмата, включително процесите на оценка, е допълнително да се опрости достъпът, да се подобри откритостта и да се увеличи максимално въздействието на финансирането от Съюза. Националните звена за връзка следва да играят ключова роля за опростяване на достъпа и повишаване на откритостта чрез целенасочена комуникация и разпространение на резултатите на „Хоризонт Европа“ сред потенциалните кандидати, включително нови участници и нови целеви групи, като по този начин се допринася за приобщаващото участие и по-доброто качество на предложенията. Комисията следва да подкрепя и да си сътрудничи с мрежата от национални звена за връзка с цел повишаване на съгласуваността и ефективността на услугите в целия Съюз.

(7) Програмата следва да допринася за увеличаване на публичните и частните инвестиции в НИИ в държавите членки, като по този начин спомага за постигането на обща цел за инвестиции в научноизследователска и развойна дейност от поне 3% от брутния вътрешен продукт (БВП) на Съюза и способства за преодоляване на изоставането в областта на иновациите в рамките на Съюза и спрямо световните конкуренти. Инвестициите на държавите членки в НИИ следва да се оценяват с помощта на рамката за координация на икономическите и бюджетните политики, политиките по заетостта и социалните политики в рамките на Съюза – процеса на европейския семестър. За постигането на посочената цел ще се изисква от държавите членки и от частния сектор да допълнят Програмата със свои собствени засилени инвестиционни действия в областта на научните изследвания, развойната дейност и иновациите. Съюзът е постигнал стабилен напредък в увеличаването на инвестициите в научноизследователска и развойна дейност, но изостава спрямо други водещи световни сили. С посочената по-горе цел от 3%, поставена преди повече от две десетилетия, се признава значението на научноизследователската и развойната дейност като основа за изграждането на общество, основано на знанието, и като основен двигател на икономическия растеж, производителността и глобалната конкурентоспособност в дългосрочен план. Въпреки че тази цел насърчи различни държави членки да поставят свои собствени цели за интензивност на научноизследователската и развойната дейност, продължават да съществуват значителни различия, като само няколко държави членки са достигнали или надхвърлили своите инвестиционни амбиции.

(8) При класификацията на научноизследователските и иновационните дейности според тяхното равнище на технологична зрялост, разработването на продукти и демонстрационните дейности, както и при определянето на видовете действия в рамките на поканите за представяне на предложения следва да се вземат предвид, когато е уместно, определенията на ОИСР във връзка с равнищата на технологична готовност (РТГ). Не следва да се отпускат безвъзмездни средства за действия, при които дейностите са на равнище над РТГ 8.

(9) Европейските партньорства са ключов инструмент за изпълнение на приоритетите на Съюза в областта на научните изследвания и иновациите. Областите на европейските партньорства следва да се определят въз основа на насоките, предоставени от Съвета или, когато е целесъобразно, от консултативните органи на Съвета. За да се преодолеят разпокъсаността и припокриването, европейските партньорства следва да използват стратегически, основан на портфейла подход с цел да се подобри съгласуваността, да се осигури взаимно допълване и да се оптимизира използването на ресурсите на Съюза. Държавите членки следва да играят важна роля в определянето, подбора и развитието на портфейла на европейските партньорства и в неговото изпълнение. Определянето на портфейла следва да приключи достатъчно рано в началото на програмния период, за да се даде възможност за вземане на инвестиционни решения на национално и регионално равнище. Европейските партньорства следва да се основават на стратегически програми за научни изследвания и иновации, които отразяват приоритетите на Съюза и ги превръщат в конкретни действия по цялата верига за създаване на стойност, по-специално дейности и начини за внедряване на пазара, които следва да бъдат подкрепени от други източници, като например ЕФК. Учредителните документи следва да предоставят ясна и правно издържана рамка за сътрудничество между партньорите, включително съответните им роли, права и задължения, с по-подробни правни и финансови договорености, по-специално по отношение на приноса от партньори, различни от Съюза, определени, когато е целесъобразно, в допълнителни споразумения.

(9а) За да се гарантира ефективното, ефикасно и прозрачно изпълнение, мониторинг и оценка на Програмата, действията в контекста на европейските партньорства следва да се изпълняват чрез единни процедури за възлагане, предоставяне или присъждане, включително процедури за покани за представяне на предложения, оценка, подбор и мониторинг. Единните процедури за възлагане, предоставяне или присъждане следва да намалят административната тежест и разпокъсаността на изпълнението за бенефициерите и да улеснят всеобхватния мониторинг и събирането на данни, като по този начин се засили отчетността и се повиши прозрачността.

(9б) Партньорите, различни от Съюза, могат да включват публичния и/или частния сектор; в случаите, когато такива партньорства са сключени с представителни организации (напр. промишлени сдружения), членовете на тези организации също следва да се считат за партньори за целите на европейското партньорство.

(9в) За да се гарантира съгласуван и основан на жизнения цикъл подход към европейските партньорства, всяко партньорство следва да включва предварителна стратегия за оттегляне и мерки за постепенно прекратяване на финансирането по Рамковата програма. Тези стратегии следва да предоставят ориентиран към бъдещето анализ на начините, по които целите, дейностите и резултатите от партньорството могат да бъдат продължени, трансформирани или прекратени след изтичането на подкрепата от Съюза, като се гарантира организиран преход и запазване на ключовите резултати и същевременно се дава възможност за евентуално продължаване на дейностите чрез други програми на Съюза, национално финансиране или частни инвестиции.

(10) [Като основен инструмент за постигане на участие и инвестиции от страна на промишлеността в съвместни научни изследвания и иновации, европейските партньорства, включително под формата на съвместни предприятия, следва да допринасят за специфичните политически цели на компонентите на политиката на Европейския фонд за конкурентоспособност и да бъдат подкрепяни чрез него, когато е необходимо, за да постигат тези цели.]

(12а) Областите на мисиите на ЕС, свързани с изменението на климата, рака, възстановяването на океаните, доброто състояние на почвите и изграждането на неутрални по отношение на климата и интелигентни градове, бяха установени в Регламент 2021/695 с амбицията тези предизвикателства да бъдат преодолени чрез поставянето на ясни, обвързани със срокове цели. Мисиите на ЕС следва да ускоряват разработването, разпространяването за широко използване и внедряването на новаторски решения и да помагат за създаването на водещи пазари за нови продукти и услуги. След няколко години инвестиции в научни изследвания и иновации за разработване на необходимите революционни технологии, услуги, продукти и социални иновации е време да се гарантира внедряването и възприемането на най-добрите решения. Компонентите на политиката на ЕФК представляват изключителна възможност да се осигури обхващане на цялата верига за създаване на стойност и постигане на целите на мисиите. Въпреки че неудовлетворените нужди в областта на научните изследвания и иновациите следва да продължават да бъдат включвани в бъдещите работни програми за съвместни научни изследвания и иновации, които ще бъдат подкрепяни от настоящата програма до 2030 г., следва да се търси възможност за активно внедряване на по-високи РТГ чрез инструментите на ЕФК и други програми на Съюза. Подкрепата за научноизследователските и иновационните дейности по линия на механизма „Нов европейски Баухаус“ в рамките на „Хоризонт Европа“ следва да бъде придружена от действия, насочени към внедряване по други програми на Съюза.

(13) Европейският научноизследователски съвет (ЕНС) следва да осигурява привлекателно и гъвкаво финансиране, като по този начин дава възможност на отделни талантливи и креативни научни работници – като се обръща специално внимание на ранния етап на професионалното им развитие – да следват най-перспективните направления на границата на науката във всички области. Този ангажимент за водени от изследователите научни изследвания на принципа „от долу нагоре“, избрани посредством обхващащ целия Съюз конкурс, основан единствено на критерия за високи постижения и отворен за талантливи учени независимо от тяхната националност или произход, е от основно значение за утвърждаването на Европа като водещ световен център за научни изследвания и иновации и по-нататъшно привличане и задържане на най-блестящите умове в света. ЕНС следва да продължи да разработва и укрепва дейности за установяване на контакти и сътрудничество с цел повишаване на видимостта на ЕНС сред най-добрите научни работници в Съюза и от останалата част на света.

(14) В една основана на знанието световна икономика дългосрочната конкурентоспособност на Съюза, неговото научно и технологично лидерство и капацитетът му за справяне с европейските и глобалните предизвикателства следва да зависят най-вече от способността му да подготвя, привлича и задържа висококвалифицирани научни работници с международни връзки – при спазване на съображенията за сигурност, в целия Съюз. Стратегическите инвестиции в научни работници с високи постижения, в тяхното обучение, мобилност и перспективи за професионално развитие в академичните среди и извън тях са от съществено значение за насърчаване на научни пробиви, водещи до иновации, икономическа, обществена и екологична издръжливост и обществено благополучие. В съответствие с принципите на Европейската харта за научните изследователи действията „Мария Склодовска-Кюри“ (ДМСК) са от съществено значение за постигането на тази цел. Програмата следва да укрепва връзките между научноизследователските организации, университетите и други институции за висше образование и обучение, както и екосистемите за иновации, включително частния сектор. Тя следва да допринесе за завършването на европейското научноизследователско пространство и за развитието на полезни взаимодействия с европейското пространство за образование в неговото измерение за висшето образование, включително чрез алиансите на европейски университети и „Еразъм+“. Това следва да подпомогне развитието на капацитета на европейския сектор на висшето образование да се конкурира с глобалните си партньори чрез сътрудничество, насърчаване, привличане и задържане на таланти и мобилизиране на повече частни инвестиции.

(14а) ДМСК следва да допринесат за привлекателността на всички държави – членки на ЕС, като водещи световни дестинации за научни изследвания и иновации, основани на високи постижения, като същевременно се гарантира равно третиране и съпоставим паритет на покупателната способност за научните работници по ДМСК независимо от държавата, в която провеждат своите научни изследвания. Поради това за изпълнението на ДМСК следва да бъдат установени опростени варианти за разходите. Корекционните коефициенти по държави и равнищата на надбавките за издръжка следва да се актуализират на всеки две години въз основа на последните налични данни от Евростат, за да се отчетат разликите в разходите и стандарта на живот. За корекционните коефициенти на държавите – членки на ЕС, и асоциираните трети държави може да се прилага минимален праг.

(14б) Съвместните научноизследователски и иновационни дейности следва да гарантират балансиран подход между действията „от долу нагоре“ и предварително зададените теми. За да се поддържа дългосрочната визия за лидерството на Съюза в областта на НИИ, действията „от долу нагоре“ могат да бъдат подкрепени и чрез широкомащабни и основани на научни изследвания съвместни инициативи. За да се противодейства на разпокъсаността в науката, те следва надлежно да вземат предвид необходимостта от обединяване на високи постижения от целия ЕС и да насърчават нови модели на сътрудничество чрез свързване както на утвърдени, така и на нововъзникващи центрове за високи постижения.

(15) Европейският съвет по иновациите (ЕСИ) следва да стимулира дълбокотехнологичните иновации, които създават нови пазари. Той следва да установява, разработва и внедрява тези дълбокотехнологични иновации чрез своите инструменти. Съгласуваната и целенасочена подкрепа от ЕСИ следва да запълни вакуума при публичната подкрепа и частните инвестиции за революционни технологии и дълбокотехнологични иновации. ЕСИ следва да се стреми да осигури връзка, интегрира и ускори чрез своите инструменти пътя на новаторите от научните изследвания до пазара и да даде възможност на Съюза да разполага с водещи дружества в нововъзникващи области на технологиите, за да постигне своите социални и икономически цели и да избегне зависимости от други региони на света. Особено внимание следва да се обърне на подкрепата за ръководени от жени и млади хора стартиращи предприятия в областта на революционните и дълбоките технологии и на улесняването на достъпа им до финансиране и наставничество. ЕСИ следва да подкрепя високорискови иновации с висок потенциал и дружества, които представляват такива технологични, научни, финансови, управленски или пазарни рискове, че все още не се считат за подходящи за финансиране и следователно не могат да наберат на пазара необходимото равнище на инвестиции, за да бъдат конкурентоспособни в световен мащаб. Това следва да включва както отворен (от долу нагоре) подход, така и подход, основан на предизвикателствата, в координация с Европейския фонд за конкурентоспособност и неговите компоненти на политиката. Подходът на ЕСИ следва да включва елементи за проактивно управление на предизвикателствата, като например поетапно подпомагане или прекратяване на високорискови проекти въз основа на портфейлен подход под надзора на ръководителите на програми, и да дава възможност за иновативни обществени поръчки. Този подход на ЕСИ следва да се разшири, за да се подкрепят стартиращите предприятия в областта на отбраната и технологиите с двойна употреба и тяхното разрастване, като функционира при пълно взаимно допълване с инструмента InvestEU на ЕФК, компонента на политиката „Устойчивост и сигурност, отбранителна промишленост и космическо пространство“ на ЕФК и дейностите по Схемата на ЕС за иновации в областта на отбраната (EUDIS) и инициативата за космическо предприемачество CASSINI. Изпълнението следва да се извършва в полезно взаимодействие с Европейския фонд за конкурентоспособност. За дейностите на ЕСИ, свързани с отбраната, това следва да включва редовен обмен на информация със състава на програмния комитет, отговарящ за „Устойчивост и сигурност, отбранителна промишленост и космическо пространство“, за да се гарантира укрепването на конкурентоспособността на европейската отбранителна технологична и индустриална база. Това следва да включва и пълно привеждане в съответствие с разпоредбите на ЕФК, свързани със създаването и контрола на допустими субекти, за да се гарантират интересите на Съюза и неговите държави членки в областта на сигурността и отбраната.

(15а) Проектирането на схемата Plug-in на ЕСИ и сертифицирането на регионалните, националните и европейските органи и програми за финансиране на Plug-in на ЕСИ следва да се изпълняват с минимална административна тежест за кандидатстващите програми и да включват ясна добавена стойност за потенциалните кандидати.

(15б) На всички етапи от изпълнението следва да се осигури взаимно допълване и полезни взаимодействия между фонда на ЕСИ и ЕФК. Инструментът InvestEU на ЕФК следва да се изпълнява по-специално чрез бюджетни гаранции с поделяне на риска и финансови инструменти от партньори по изпълнението, отговарящи пряко или чрез финансови посредници за подбора на инвестициите. Инструментът InvestEU на ЕФК може да подкрепя всички икономически жизнеспособни крайни получатели и инвестиции на всеки етап от развитието им – от стартирането (начално финансиране и ранен растеж) до разрастването, както и всички технологии, включително революционните. Подкрепата от Съюза, прехвърлена на крайните получатели, може да приема най-различни форми, например заеми, гаранции, квазикапиталови и капиталови инвестиции. Фондът на ЕСИ следва да предоставя подкрепа на дружествата под формата на преки капиталови инвестиции. Инвестиционните решения на фонда на ЕСИ следва да съдържат оценка, за да се гарантира, че фондът на ЕСИ ще инвестира в крайни получатели (обикновено стартиращи предприятия в областта на дълбоките технологии), които не могат да посрещнат всички свои нужди от финансиране от пазарни източници или от ЕФК поради равнището на риска, свързано с новите технологии и/или новите пазари. Услугите на ЕСИ за ускоряване на бизнеса могат да предоставят нефинансова подкрепа на бенефициерите и крайните получатели на ЕСИ и да бъдат насочени към техните специфични нужди от дълбокотехнологични и революционни иновации, докато консултантските услуги по проекти по линия на ЕФК може да предоставят по-всеобхватни консултантски услуги в подкрепа на по-широк кръг бенефициери. Следва да се създадат полезни взаимодействия, така че крайните получатели по инструмента „Ускорител“ на ЕСИ и фонда на ЕСИ да могат да бъдат финансирани на етапа на разрастване чрез инструмента InvestEU на ЕФК, при условие че отговарят на условията. Това взаимно допълване ще бъде осигурено например чрез сътрудничеството на Консултативния съвет по инструмента InvestEU на ЕФК и на съвета на ЕСИ.

(16) Финансирането за разрастващи се предприятия в областта на дълбоките технологии по линия на Фонда за разрастване в Европа, обявен в Стратегията за стартиращите и разрастващите се предприятия, което съществува към момента на влизането в сила на настоящия регламент, следва да се осъществява съгласно условията, договорени в МФР за периода 2021 – 2027 г. Цялото финансиране на разрастващи се предприятия по МФР за периода 2028 – 2034 г. следва да се осъществява по линия на ЕФК.

(17) Съвместният изследователски център (JRC) следва да продължи да предоставя независими научни доказателства и техническа подкрепа за политиките на Съюза през целия цикъл на политиката. Преките действия на JRC следва да се изпълняват по гъвкав, ефикасен и прозрачен начин, като се отчитат нуждите на политиките на Съюза и съответните нужди на държавите членки и други потребители на JRC, и като се гарантира защитата на финансовите интереси и стратегическата автономност на Съюза. [JRC следва да продължи да генерира допълнителни ресурси, които може да използва в подкрепа на своите научни и технически дейности.]

(18) Програмата следва да гарантира ефективното утвърждаване и защита на всички ценности и принципи на европейското научноизследователско пространство и Пакта за научни изследвания и иновации[4]. По-специално чрез Програмата следва да се гарантират ефективното насърчаване на равните възможности за всички и прилагането на принципа на равенство между половете, включително интегрирането по подразбиране на свързаното с пола измерение в съдържанието на НИИ. Тя следва да се стреми към справяне с причините за неравновесието между половете. Особено внимание следва да се обърне на осигуряването на равновесие между половете в комисиите за оценка и в другите съответни консултативни органи, като съвети и експертни групи.

(19) Програмата следва да подкрепя европейската екосистема от научноизследователски и технологични инфраструктури, като допринася за стратегическите приоритети и политики на Съюза и осигурява европейска добавена стойност чрез съгласувано дългосрочно планиране и координирани инвестиции с държавите членки. Работата на Европейския стратегически форум за научноизследователски инфраструктури (ESFRI) (и всеки друг стратегически форум за технологични инфраструктури) следва да бъде надлежно взета предвид. Целта на предоставянето на финансиране в размер до 20% от разходите за изграждане или основно обновяване е да се подкрепи съгласуван набор от научноизследователски и технологични инфраструктури от интерес за Съюза, в допълнение към инфраструктурите на държавите членки, за да се стимулират високите научни и технологични постижения и конкурентоспособността, като се подкрепя непрекъснатият процес на научни изследвания и иновации – от фундаментални и мотивирани от любознателност до приложни научни изследвания, насочени към внедряване в обществото и на пазара.

---

[4] Препоръка (ЕС) 2021/2122 на Съвета от 26 ноември 2021 г. относно Пакт за научни изследвания и иновации в Европа, ОВ L 431, 2.12.2021 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2021/2122/oj.

(20) По Програмата следва да се прилагат конкретни мерки в подкрепа на изграждането на капацитет [в държавите, обхванати от разширяването на участието,] и на засилването на връзките за сътрудничество и оползотворяване на знанията в целия Съюз, с които се повишава потенциалът за научни изследвания и иновации [в държавите, обхванати от разширяването на участието, и в държавите в преход], което ще доведе до по-съгласувана и интегрирана европейска система за НИИ и ще допринесе за целта за инвестиране на най-малко 3% от БВП в научноизследователска и развойна дейност. Тези действия ще имат за цел и да стимулират нарастването на капацитета за научни изследвания и иновации на участниците от частния сектор, за да се поеме водеща роля в прехода към по-висока интензивност на научноизследователската, развойна и иновационна дейност в държавите, обхванати от разширяването на участието, и в държавите в преход. Подкрепата по тези мерки следва да насърчава устойчивото сближаване във възходяща посока на капацитета за научни изследвания и иновации и да надгражда постигнатия от държавите напредък с оглед на по-нататъшното им развитие. Този напредък следва да се оценява редовно, като се използват обективни данни в рамките на стратегическия процес на Програмата, за да се осигури ясен път за евентуално излизане от компонента за разширяване на участието. [Допустимите държави членки за периода 2021 – 2027 г. следва да бъдат разделени на две групи за целия срок на Програмата въз основа на индекса в сравнителния доклад за иновациите и относителната финансова възвръщаемост спрямо брутния национален доход (БНД), на базата на следните критерии: i) „държави в преход“ с индекс за иновации (2023 – 2025 г.) над 75% от средния за Съюза и положителна относителна финансова възвръщаемост спрямо БНД (2021 – 2025 г.) по „Хоризонт Европа“; ii) „държави, обхванати от разширяването на участието“ – всички останали държави членки, отговарящи на условията за периода 2021 – 2027 г.]

(21) Като се отчитат произтичащите от международното сътрудничество ползи за намиране на решение, наред с другото, за общи технологични, икономически, екологични и обществени проблеми, по линия на Програмата следва да се насърчава сътрудничеството с трети държави. Международното сътрудничество следва да се основава на споделени ценности и принципи и да допринася за укрепване на конкурентоспособността, суверенитета и високите постижения на Съюза в областта на НИИ, включително ролята му в световната научна дипломация и способността му да привлича и задържа най-добрите таланти в световен мащаб. Геополитическите съображения, включително икономическата сигурност и сигурността на научните изследвания, следва да бъдат в центъра на подхода и следва да се обмислят различни степени на сътрудничество въз основа на цялостна оценка на ползите, които Съюзът би могъл да извлече с оглед на постигането на собствените му приоритети и на намирането на решение на световните предизвикателства, като същевременно се защитават ценностите и интересите на Съюза и по този начин активно и по-стратегически се задълбочава сътрудничеството с надеждни единомислещи държави в полза и на двете страни. Пълното или частичното асоцииране към Програмата следва да остане най-всеобхватната форма на сътрудничество. Третите държави следва да включват и категорията европейски микродържави (Княжество Андора, Княжество Монако, Република Сан Марино и града държава Ватикан), когато са в сила съответните международни споразумения с тази държава и в съответствие с предвидените в тях условия. За дейности на ЕСИ, свързани с отбраната, само субектите, установени в трети държави, участващи в Европейския фонд за конкурентоспособност за дейности в областта на отбраната в съответствие с член 50 от него, следва да отговарят на условията за финансиране. При вземането на решение относно участието на трети държави трябва да се спазват съответните прерогативи на Европейския парламент, Съвета и Комисията съгласно член 218 от ДФЕС.

(22) За да се укрепи стратегическата автономност на Съюза и да се осигури дългосрочен устойчив икономически растеж, от съществено значение е да се засили неговата глобална конкурентоспособност, като същевременно се защитят неговите стратегически активи, технологии и интереси, както е посочено в Европейската стратегия за икономическа сигурност[5]. С член 136 от Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509, допълнен от член 10 от Регламент (ЕС) XXX [Европейски фонд за конкурентоспособност], се насърчава конкурентоспособността на Съюза и се защитава неговата икономическа сигурност. При прилагането на тези разпоредби за целите на Програмата следва да се осигури подходяща правна уредба, която да позволи, когато е необходимо, да бъдат установявани специфични условия по отношение на процедурите за възлагане, предоставяне или присъждане, с които се насърчава конкурентоспособността въз основа на високи постижения в научните изследвания и иновациите и се защитават интересите и стратегическата автономност на Съюза, включително мерки за сигурност в областта на научните изследвания, насочени към защита на изследователските дейности, персонала и институциите, ограничаване на участието или защита на резултатите, както и към осигуряване на съгласуваност и съответствие със специфичните правила за компонентите на Европейския фонд за конкурентоспособност. Когато е необходимо, следва да се прилага подход въз основа на риска, за да се гарантира, че рисковете, свързани с научните изследвания и иновациите, са идентифицирани, оценени и отстранени чрез пропорционални и ефективни мерки[6]. От съображения за сигурност в съответствие с член 136 от Финансовия регламент по отношение на високорисковите доставчици следва да се прилагат ограничения за допустимостта. Всяко ограничение на участието на партньори от държави извън ЕС или на субекти от ЕС, които са частично или изцяло контролирани от субекти извън ЕС, следва да бъде посочено в съответните части на работните програми. Комисията следва да предостави подходяща рамка, процедури, насоки и подкрепа, за да гарантира последователно, ефективно и пропорционално прилагане на изискванията за сигурност на научните изследвания на всички етапи от изпълнението на Програмата, включително, когато е целесъобразно, самооценка на сигурността и първоначален план за управление на сигурността, в който заявителят посочва евентуални проблеми със сигурността.

---

[5] Съвместно съобщение до Европейския парламент, Европейския съвет и Съвета относно европейска стратегия за икономическа сигурност, JOIN(2023) 20 final, Брюксел, 20.6.2023 г.

[6] Препоръка на Съвета от 23 май 2024 относно повишаване на сигурността на научните изследвания, C/2024/3510.

(22a) Откритостта, сътрудничеството и академичната свобода са в основата на научните изследвания и иновациите на световно равнище. Въпреки това, на фона на нарастващото международно напрежение и все по-голямото геополитическо значение на научните изследвания и иновациите, сигурността на европейските научни изследвания става все по-уязвима. Нежеланият трансфер на критични знания и технологии, злонамереното въздействие на трети държави върху научноизследователската дейност, както и нарушенията на етичните норми и принципа на почтеност могат да окажат неблагоприятно въздействие върху интересите на Съюза или на една или повече държави членки. Това може да засегне сигурността на Съюза и неговите държави членки или да наруши ценностите и основните права на Съюза, определени в Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) и в Хартата на основните права на Европейския съюз („Хартата“). За да се поддържа и насърчава отворено и безопасно сътрудничество, от жизненоважно значение е секторът на научните изследвания и иновациите в Съюза да бъде подкрепен и да му се предоставят необходимите правомощия, за да установява, ограничава и преодолява рисковете, които могат да застрашат сигурността на европейските научни изследвания и технологичната устойчивост или да представляват заплаха за стратегическите научноизследователски и технологични инфраструктури. Това изисква пропорционално и целенасочено прилагане на инструментите в обхвата на Рамковата програма, предвидени в член 10, параграф 2 и член 10, параграф 3 от Регламент [ЕФК]. Тези гаранции са необходими за безопасното и възможно най-открито сътрудничество.

(23) В светлината на нарастващите рискове, свързани с изменението на климата, природни опасности, извънредни ситуации в областта на общественото здраве и глобални заплахи за здравето, технологични аварии, променящи се заплахи за сигурността и други смущения, е от съществено значение да се увеличи способността на Съюза и на държавите членки да предвиждат, да се подготвят и да вземат мерки в отговор на кризи и бедствия. По линия на Програмата следва да се подпомагат научни изследвания, които укрепват управлението на риска от бедствия и кризите, да се инвестира в издръжливост спрямо изменението на климата и да се повишава издръжливостта на жизненоважни обществени функции, както и да се изгражда по-издръжлив, сигурен и подготвен Съюз в съответствие с целите на европейската стратегия за Съюз на подготвеност.

(24) Дейностите следва да отразяват значението на справянето с драматичната загуба на биологично разнообразие и да допринасят за опазването и възстановяването на природата, екосистемите и техните услуги. Включването на науките за околната среда в дейностите е необходимо, за да се избегне увреждане на околната среда, да се поддържа чиста околна среда и да се възстановят здравите екосистеми, като се вземе предвид подходът „Едно здраве“.

(25) В Програмата изменението на климата се признава като едно от най-големите световни обществени предизвикателства, а борбата с изменението на климата – като фактор за конкурентоспособността, както и за обществената и екологичната издръжливост. Дейностите следва да отразяват значението на борбата с изменението на климата за постигането на преход към неутралност по отношение на климата в съответствие с политиките и ангажиментите на Съюза.

(26) Опростяването на изпълнението на Програмата е от съществено значение, за да се гарантират нейната достъпност и ефикасност, по-специално чрез намаляване на административната тежест за бенефициерите, включително изискванията за докладване, и свеждане на риска от грешки до минимум. За тази цел в Програмата следва да се използват еднократни суми, когато е уместно. Когато специфичните характеристики или цели на дадено действие го оправдават, следва да се запази възможността за финансиране въз основа на възстановяването на действителните допустими разходи. Като се постигне напредък в усилията за рационализиране на правилата за финансиране и предоставяне на ясна информация на участниците с цел свеждане на грешките до минимум в сравнение с предишните рамкови програми, възстановяването на разходите за персонал също следва да бъде допълнително опростено чрез предлагане на възможността за единични разходи за персонал, когато то спомага за намаляване на сложността за участниците и се улеснява отчитането. Привлекателността на варианта за единични разходи за персонал следва да се увеличи чрез осигуряване на справедливо покриване на разходите.

(26a) Подборът на предложенията следва да продължи да се извършва въз основа на оценка, изготвена от независими външни експерти. Процесът на оценяване следва да е разработен така, че да се избягват конфликти на интереси и предубеждения, включително по отношение на пола. С цел опростяване на процеса на кандидатстване за бенефициерите следва да се обмисли двуетапна процедура за подаване на заявления, включително когато се очаква голям брой предложения въз основа на наличните данни. Когато е целесъобразно и обосновано от надеждни данни, анонимизираните предложения следва да бъдат оценени по време на първия етап на оценката. Комисията следва да продължи да включва независими наблюдатели в процеса на оценяване, когато е приложимо. Комисията или съответният орган за финансиране следва да предприема подходящи мерки, за да постигне балансиран състав в рамките на експертните групи и комисиите за оценка по отношение на уменията, опита, знанията, включително по отношение на специализацията, по-специално по отношение на обществените и хуманитарните науки, географското разнообразие и пола, като взема предвид ситуацията в областта на действието.

(27) За да се вземе предвид специфичната организационна структура, срещана изключително в дейностите по научни изследвания и иновации, следва да е възможно да се декларират като допустими разходи вноските в натура (непаричните вноски) от трети страни. За да се стимулира оползотворяването на резултатите, следва да се поясни, че декларирането следва да не се отчита като приход от действието.

(28) С цел да се повиши конкурентоспособността на Съюза и да се увеличат максимално възприемането и внедряването на резултатите като цяло, бенефициерите, притежаващи резултатите, следва да управляват резултатите си в съответствие със задълженията си по отношение на оползотворяването и разпространението, установени съгласно настоящия регламент. Тези задължения може да бъдат коригирани в работната програма или в споразумението за предоставяне на безвъзмездни средства, когато е уместно, въз основа на съображения, свързани с политиката, включително стратегическите интереси на Съюза, като икономическа сигурност, технологичен суверенитет и устойчивост, но следва да обхващат изисквания резултатите да се защитават, да се предоставя достъп до тях, да се оползотворяват и да бъдат публично оповестявани, когато е уместно и обосновано, включително чрез практиките на отворената наука. За да се улесни и ускори процесът на оползотворяване, следва да се въведат инструменти и средства за подкрепа в съответствие със стратегията на Комисията за оползотворяване, разработена по линия на Европейския фонд за конкурентоспособност, и всяка такава подкрепа и услуги, предвидени в глава III от него.

(29) Необходими са допълнителни мерки за укрепване и по-добро свързване на екосистемите за иновации. Тези съгласувани и рационализирани мерки следва да подпомагат дейностите за създаване и укрепване на конкурентоспособни, стабилни и свързани екосистеми за иновации, както и за подобряване на рамковите условия чрез сътрудничество и обмен на знания. Тези мерки следва също да подкрепят общностите на знание и иновации (ОЗИ) на Европейския институт за иновации и технологии (EIT). Те следва да свързват националните, регионалните и местните екосистеми, да насърчават оползотворяването и внедряването на резултатите от научните изследвания и иновациите и да спомагат за преодоляване на разпокъсаността на пазара, ограничения достъп до капитал и сегментираните национални капиталови пазари, бавното възприемане на иновациите и недостатъчното използване на обществените поръчки за новаторски решения.

(29a) Като се има предвид трансформиращият потенциал и бързо развиващият се характер на изкуствения интелект (ИИ), Програмата следва да гарантира гъвкав и насочен към бъдещето подход, който насърчава неговото отговорно, етично и ориентирано към човека използване в съответствие със съобщението на Комисията „Европейска стратегия за ИИ в науката“ и приложимите правни рамки. За да се запази целостта на екосистемата за научни изследвания и да се увеличат максимално обществените и икономическите ползи за Съюза, Комисията следва да даде приоритет на строгото наблюдение на използването и въздействието на технологиите с ИИ, като следва Развиващите се насоки на ЕНП относно отговорното използване на генеративен ИИ в научните изследвания. Това означава да продължи да се наблюдава качеството на подадените предложения и да се проучват начини за подобряване на процеса на оценяване с оглед на възможностите и предизвикателствата, породени от нововъзникващите технологии, като например ИИ.

(30) Действията, подпомагани съгласно настоящия регламент, следва да доведат до ускоряване или стимулиране на инвестициите чрез справяне с пазарните дефекти или неоптималните инвестиционни ситуации по съразмерен начин, като се избягва дублиране или изместване и се стимулира частното финансиране, както и да имат европейска добавена стойност. Без да се засяга прилагането на членове 107 и 108 от ДФЕС към националните ресурси, с това следва също така да се гарантира съгласуваност между действията по Програмата и правилата на ЕС за държавните помощи, като по този начин се избегнат неоправданите нарушения на конкуренцията на вътрешния пазар.

(31) [С настоящия регламент се определя индикативен финансов пакет за Рамковата програма за научни изследвания и иновации „Хоризонт Европа“ за периода 2028 – 2034 г.]

(32) По отношение на Програмата се прилага Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509[7]. В него са определени правилата за изготвянето и изпълнението на общия бюджет на Съюза, включително правилата за безвъзмездните средства, наградите, нефинансовите дарения, поръчките, непрякото управление, финансовата помощ, финансовите инструменти и бюджетните гаранции. Безвъзмездните средства, отпускани след отворени конкурсни покани за представяне на предложения, следва да бъдат основната форма на подкрепа в Програмата.

---

[7] Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509 на Европейския парламент и на Съвета от 23 септември 2024 г. за финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза (ОВ L, 2024/2509, 26.9.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj).

(33) С цел да се осигури съгласуваност, дадена бюджетна гаранция и финансовите инструменти, включително когато са съчетани с безвъзмездна подкрепа при операции за смесено финансиране, по настоящата програма следва да се изпълняват в съответствие с дял X от Финансовия регламент и с техническите договорености, правилата и условията, установени от Комисията за целите на неговото прилагане.

(34) [Когато подкрепата от Съюза по Програмата следва да бъде предоставена под формата на бюджетна гаранция или финансов инструмент, включително когато е съчетана с безвъзмездна подкрепа при операция за смесено финансиране, с изключение на финансовите инструменти по линия на ЕСИ, тази подкрепа следва да се предоставя изключително чрез инструмента InvestEU на ЕФК в съответствие с приложимите правила за този инструмент.]

(35) В съответствие с Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509, Регламент (ЕС, Евратом) № 883/2013 на Европейския парламент и на Съвета[8], Регламент (ЕО, Евратом) № 2988/95 на Съвета[9], Регламент (Евратом, ЕО) № 2185/96 на Съвета[10] и Регламент (ЕС) 2017/1939[11] на Съвета финансовите интереси на Съюза трябва да се защитават посредством пропорционални мерки, включително предотвратяване, разкриване, коригиране и разследване на нередности и измами, събиране на изгубени, недължимо платени или неправилно използвани средства и, когато е целесъобразно, налагане на административни санкции. В съответствие по-специално с регламенти (ЕС, Евратом) № 883/2013 и (Евратом, ЕО) № 2185/96 Европейската служба за борба с измамите (OLAF) може да извършва разследвания, включително проверки и инспекции на място, за да установи дали е налице измама, корупция или друга незаконна дейност, засягаща финансовите интереси на Съюза. В съответствие с Регламент (ЕС) 2017/1939 Европейската прокуратура е компетентна да разследва и да преследва по наказателноправен ред измами и други престъпления, засягащи финансовите интереси на Съюза, както е предвидено в Директива (ЕС) 2017/1371 на Европейския парламент и на Съвета[12]. В съответствие с Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509 всички лица или субекти, получаващи средства от Съюза, следва да оказват пълно сътрудничество при защитата на финансовите интереси на Съюза, да предоставят необходимите права и достъп на Комисията, на OLAF, на Европейската сметна палата и при необходимост на Европейската прокуратура и да гарантират, че всички трети страни, участващи в изпълнението на средства на Съюза, предоставят равностойни права.

---

8 Регламент (ЕС, Евратом) № 883/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 11 септември 2013 г. относно разследванията, провеждани от Европейската служба за борба с измамите (OLAF), и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1073/1999 на Европейския парламент и на Съвета и Регламент (Евратом) № 1074/1999 на Съвета (ОВ L 248, 18.9.2013 г., стр. 1).

9 Регламент (ЕО, Евратом) № 2988/95 на Съвета от 18 декември 1995 г. относно защитата на финансовите интереси на Европейските общности (ОВ L 312, 23.12.95 г., стр. 1).

10 Регламент (Евратом, ЕО) № 2185/96 на Съвета от 11 ноември 1996 г. относно контрола и проверките на място, извършвани от Комисията за защита на финансовите интереси на Европейските общности срещу измами и други нередности (ОВ L 292, 15.11.1996 г., стр. 2).

11 Регламент (ЕС) 2017/1939 на Съвета от 12 октомври 2017 г. за установяване на засилено сътрудничество за създаване на Европейска прокуратура (ОВ L 283, 31.10.2017 г., стр. 1).

12 Директива (ЕС) 2017/1371 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юли 2017 г. относно борбата с измамите, засягащи финансовите интереси на Съюза, по наказателноправен ред (ОВ L 198, 28.7.2017 г., стр. 29).

(36) [Програмата трябва да се изпълнява в съответствие с Регламент (ЕС) XXX на Европейския парламент и на Съвета [Регламента относно изпълнението], с който се установяват правилата за проследяване на разходите и рамката за изпълнението на бюджета, включително правилата за осигуряване на еднакво прилагане на принципите за ненанасяне на значителни вреди и за равенство между половете, посочени в член 33, параграф 2, букви г) и е), както и разпоредбите относно достъпността за хора с увреждания, които са отразени съответно в точки 17.3, 20.4 и 21.1 от приложение I към Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509 и са в съответствие с изискванията за достъпност в приложения I и III към Директива 2019/882, правилата за наблюдение и докладване относно изпълнението на програмите и дейностите на Съюза, правилата за създаване на портал на Съюза за финансирането, правилата за оценяване на програмите, както и други хоризонтални разпоредби, приложими за всички програми на Съюза, като например тези относно информацията, съобщенията и видимостта.]

(36а) Програмата следва да се изпълнява чрез специфичната програма, създадена с Решение XX на Съвета, включително съвместните научноизследователски и иновационни дейности по компонентите на политиката, определени в Регламента за Европейския фонд за конкурентоспособност и специфичната програма за научни изследвания в областта на отбраната, създадена с Регламент (ЕС) [XXX] [Европейски фонд за конкурентоспособност].

(37) В съответствие с член 85, параграф 1 от Решение (ЕС) 2021/1764 на Съвета[13] лица и субекти, установени в отвъдморски страни и територии, имат право да получават финансиране при спазване на правилата и целите на Програмата и евентуалните договорености, приложими по отношение на държавата членка, с която е свързана съответната отвъдморска страна или територия.

(38) Програмата заменя Програма „Хоризонт Европа“, създадена с Регламент (ЕС) 2021/695. Поради това Регламент (ЕС) 2021/695 следва да бъде отменен,

---

[13] Решение (ЕС) 2021/1764 на Съвета от 5 октомври 2021 г. за асоцииране на отвъдморските страни и територии към Европейския съюз, включително отношенията между Европейския съюз, от една страна, и Гренландия и Кралство Дания, от друга страна (Решение за отвъдморското асоцииране, включително Гренландия) (ОВ L 355, 7.10.2021 г., стр. 6 – 134).

ПРИЕХА НАСТОЯЩИЯ РЕГЛАМЕНТ:

Дял I

Рамкова програма за научни изследвания и иновации

Глава I

Общи разпоредби

Член 1

Предмет

1. С настоящия регламент се създава Рамковата програма за научни изследвания и иновации „Хоризонт Европа“ (наричана по-нататък „Програмата“) [за периода на многогодишната финансова рамка (МФР) 2028 – 2034 г.], и се определят правилата за участие и разпространение на резултатите във връзка с непреки действия по Програмата, и се установява рамката, уреждаща подкрепата от Съюза за научноизследователски и иновационни дейности за същия срок. С него се определят също така целите на Програмата и нейният бюджет за същия период, формите на финансиране от Съюза и правилата за предоставяне на такова финансиране.

2. [Програмата се изпълнява посредством:

   а) специфичната програма, създадена с Решение XX на Съвета, включително съвместните научноизследователски дейности по компонентите на политиката, посочени в Регламента за Европейския фонд за конкурентоспособност;

   б) специфичната програма за научни изследвания в областта на отбраната, създадена с Регламент (ЕС) [XXX] [Европейски фонд за конкурентоспособност].

3. Настоящият регламент не се прилага за специфичната програма за научни изследвания в областта на отбраната по параграф 2, буква б). Дейностите, които ще се извършват по тази специфична програма и които са определени в Регламент (ЕС) [XXX] [Европейски фонд за конкурентоспособност], имат за цел да насърчават конкурентоспособността, ефикасността и капацитета за иновации на европейската отбранителна технологична и индустриална база.]

4. Освен ако изрично не е упоменато друго, термините „Хоризонт Европа“, „Програмата“ и „специфична програма“, използвани в настоящия регламент, се отнасят за въпроси, които имат отношение само към специфичната програма, посочена в параграф 2, буква а).

Член 2

Определения

За целите на настоящия регламент се прилагат следните определения:

1) „научноизследователски инфраструктури“ означава структури, които осигуряват ресурси и услуги за научноизследователските общности за осъществяване на научни изследвания и за стимулиране на иновациите в съответните области, включително съответните човешки ресурси, основно оборудване или набори от инструменти; свързани със знанието структури, като колекции, архиви или инфраструктури за научни данни; компютърни системи, комуникационни мрежи и всяка друга инфраструктура, която е уникална по естеството си, отворена е за външни ползватели и е от основно значение за постигане на високи постижения в областта на научните изследвания и иновациите; когато е уместно, те могат да се използват и за други цели освен за научни изследвания, например с образователна цел или за обществени услуги, и могат да са „еднообектни“, „виртуални“ или „разпределени“;

2) „технологични инфраструктури“ означава съоръжения, оборудване, капацитет и ресурси, необходими за разработване, изпитване, разширяване на мащаба и валидиране на технологии – от предконкурентни приложни научноизследователски услуги до демонстрации и валидиране, които улесняват и ускоряват технологичните иновации с оглед на тяхното възприемане от обществото/пазара и насърчават конкурентоспособността;

3) „неподходящ за финансиране“ означава, че правният субект все още не е в състояние да привлече достатъчно инвестиции, за да изпълни напълно финансово-икономическия си план и да се конкурира на международно равнище;

4) „смесено финансиране“ означава финансова подкрепа, предоставена по линия на Европейския съвет по иновациите (ЕСИ), която се състои от комбинация от безвъзмездни средства и капиталова инвестиция или друга възстановима форма на подкрепа;

5) „дълбока технология“ означава иновация с потенциал да осигури трансформиращи решения, която се основава на авангардни постижения в науката, технологиите и инженерството;

6) „европейско партньорство“ означава инициатива, изготвена с участието на държавите членки на ранен етап, при която Съюзът заедно с партньори от частния и/или публичния сектор се ангажират да подпомагат съвместно разработването, изпълнението и оценяването на програма за дейности и при която разходите са споделени между всички партньори;

6а) „сигурност на научните изследвания“ означава предвиждането и управлението на рисковете, свързани с: а) нежелан трансфер на критични знания и технологии, който може да засегне сигурността на Съюза и неговите държави членки, например ако те бъдат използвани за военни или разузнавателни цели в трети държави; б) злонамерено влияние върху научните изследвания, при което те може да бъдат използвани от трети държави, наред с другото, за създаване на дезинформация или подтикване към автоцензура сред студенти и научни работници, което накърнява академичната свобода и интегритета на научните изследвания в Съюза; в) нарушения на етичните норми или интегритета, при които знанията и технологиите се използват за потискане, нарушаване или подкопаване на ценностите на Съюза и основните права, определени в Договорите;

7) „свободен достъп“ означава безплатен онлайн достъп до резултатите;

8) „отворена наука“ означава подход към научния процес, който включва ранно и открито споделяне на научни изследвания, свободен достъп до резултатите и отговорното им управление, мерки за възпроизводимост и участие на гражданите и крайните ползватели в научните изследвания и иновациите;

9) „поръчка за продукти в предпазарен стадий“ означава поръчка за научноизследователски и развойни услуги, която включва разпределяне на рисковете и ползите съобразно пазарните условия, както и за поетапни конкурентни разработки, при които възлаганите научноизследователски и развойни услуги са ясно отделени от пускането на крайни продукти в търговски количества;

10) „поръчка за новаторски решения“ означава поръчка, при която възложителите се явяват пилотен клиент за новаторски стоки или услуги, които все още не са широко достъпни на търговска основа, и която може да включва изпитване за съответствие;

11) „предходни знания“ означава всички данни, знания или ноу-хау независимо от тяхната форма или характер, материални или нематериални, включително всички права, като например права върху интелектуалната собственост, които са притежавани преди присъединяването към дадено действие и посочени в писмено споразумение като необходими за изпълнението на действието или за оползотворяването на резултатите;

11a) „разпространение на резултатите“ означава публично оповестяване на резултатите, с изключение на случаите, произтичащи от защитата или оползотворяването на резултатите, включително чрез научни публикации на всякакъв носител;

12) „оползотворяване“ означава използването на резултатите в по-нататъшни дейности, различни от обхванатите от съответното действие, включително търговско внедряване, както и преобразуването на резултатите в продукти, услуги, политики или обществени решения, които са от полза за по-широк кръг заинтересовани страни и обществото като цяло;

12a) „справедливи и разумни условия“ означава подходящи условия, включително възможни финансови условия или условия на безвъзмезден достъп, като се отчитат специфичните обстоятелства на искането за достъп;

13) „международна организация за европейски научни изследвания“ означава международна организация, мнозинството от членовете на която са държави членки или асоциирани към Програмата трети държави, чиято основна цел е да насърчава научното и технологичното сътрудничество в Европа;

14) „правен субект със стопанска цел“ означава правен субект, който по правната си форма е със стопанска цел или има за цел по закон или по устав да разпределя печалби на своите акционери или отделни членове;

15) „малко или средно предприятие“, или „МСП“ означава микро-, малко или средно предприятие по смисъла на приложението към Препоръка 2003/361/ЕО на Комисията[14];

16) „малко предприятие със средна пазарна капитализация“ означава малко предприятие със средна пазарна капитализация съгласно определението в точка 2 от приложението към Препоръка (ЕС) 2025/1099 на Комисията[15];

(16а) „работна програма“ означава документ, приет от Комисията за изпълнението на специфичната програма в съответствие с член 18 от Решение XXX, или равностоен по съдържание и структура документ, приет от орган за финансиране;

17) „резултати“ означава всеки материален или нематериален резултат от дадено действие, като например данни, знания или ноу-хау, независимо от неговата форма или характер и от това дали може да бъде защитен, както и всички свързани с него права и задължения, включително правата върху интелектуалната собственост;

18) „научноизследователско действие на ЕНС за разширяване на границите на познанието“ означава научноизследователско действие, водено от главен изследовател, чийто домакин са един или повече бенефициери, получаващи финансиране от Европейския научноизследователски съвет (ЕНС);

18а) „научноизследователска и иновационна дейност“ означава действие, насочено към създаване на нови знания или проучване на осъществимостта на нова или подобрена технология, продукт, процес, услуга или решение. Това може да включва фундаментални и приложни изследвания, технологично развитие и интеграция;

19) „действие, свързано с научните изследвания и обучението“ означава действие, насочено към подобряване на уменията, знанията и перспективите за професионално развитие на научните работници, насърчаващо мобилността между държави, сектори или дисциплини, като например в рамките на компонента „Действия „Мария Склодовска-Кюри“;

---

14 Препоръка 2003/361/ЕС на Комисията от 6 май 2003 г. относно определението за микропредприятията, малките и средните предприятия (ОВ L 124, 20.5.2003 г., стр. 36).

15 Препоръка (ЕС) 2025/1099 на Комисията от 21 май 2025 г. относно определението за малки предприятия със средна пазарна капитализация (*small mid-cap enterprises*) (ОВ L, 28.5.2025 г., стр. 1)

20) „координационно и спомагателно действие“ означава действие, което допринася за целите на Програмата, с изключение на научноизследователски и иновационни (НИИ) дейности, освен ако не са предприети по линия на компонента „Разширяване на участието и разпространяване на високи постижения“ от част IV „Европейско научноизследователско пространство“; и координация „от долу нагоре“ без съфинансиране на научноизследователските дейности от Съюза, която позволява сътрудничество между правни субекти от държавите членки и асоциирани към Програмата трети държави с цел укрепване на ЕНП;

21) „непреки действия“ означава свързани с НИИ дейности, за които Съюзът осигурява финансова подкрепа и които се осъществяват от участниците;

22) „преки действия“ означава свързани с НИИ дейности, които се осъществяват от Комисията посредством нейния Съвместен изследователски център (JRC);

23) „екосистема за иновации“ означава екосистема, която обединява организации, чиято функционална цел е да създават условия за научни изследвания, технологично развитие и иновации, и която включва отношенията между материалните ресурси (като финансови средства, оборудване и съоръжения, в това число научноизследователски и технологични инфраструктури), институционалните образувания (като висши училища и поддържащи служби, организации за научни изследвания и технологии, търговски дружества, инвеститори – в това число в рисков капитал – и финансови посредници) и националните, регионалните и местните образувания, които определят политиките и осигуряват финансирането;

24) „триъгълник на знанието“ означава мрежи между образователни институции, организации за научни изследвания и предприятия с цел подкрепа на екосистеми за научни изследвания и иновации, които обслужват създаването на иновационен процес от започването на иновациите през предприемаческото образование до създаването на стартиращи предприятия и растежа на разрастващите се предприятия.

Член 3

Цели на програмата

1. Програмата укрепва научната и технологичната база на ЕС чрез високи постижения в областта на научните изследвания и иновациите въз основа на открита конкуренция, като по този начин подкрепя просперитета, конкурентоспособността, суверенитета и устойчивостта на Съюза и неговите държави членки, постига научно, технологично, икономическо и обществено въздействие и търси решение на европейските и глобалните предизвикателства в полезно взаимодействие с общите и специфичните цели на Европейския фонд за конкурентоспособност.

2. Специфичните цели на Програмата са:

   – развитие, насърчаване и подпомагане на високи научни и технологични постижения, за да се подкрепи създаването и разпространението на висококачествени знания, умения, технологии и новаторски решения;

   – подкрепа за реализирането на европейското научноизследователско пространство (ЕНП) и на Пакта за научни изследвания и иновации в рамките на ЕНП и съдействие за съгласуването на политиките, приоритетите и инвестициите на равнището на ЕС и на национално и регионално равнище с цел създаване на общоевропейска екосистема за научни изследвания и иновации;

   – подкрепа за обучението и мобилността на научните работници с цел привличане и задържане на таланти на всички равнища и насърчаване на привлекателни научноизследователски кариери, както и стимулиране на движението на мозъци и противодействие на изтичането на мозъци;

   – засилване на съвместните научни изследвания и иновации, обмена и оползотворяването на знания в целия ЕС, като надлежно се вземат предвид рисковете, свързани със сигурността на научните изследвания;

   – насърчаване на открито и сигурно международно сътрудничество в областта на научните изследвания и иновациите;

   – намаляване на националните и регионалните различия в капацитета и уменията в областта на научните изследвания и иновациите чрез укрепване на екосистемите за иновации;

– укрепване на позицията на Съюза в областта на научните изследвания и иновациите със специален акцент върху стратегическите технологии и революционните иновации, улесняване на разпространението на новаторски решения, за да се повиши конкурентоспособността и да търси решение на европейските и глобалните обществени предизвикателства;

– намаляване на риска и мобилизиране на повече частно финансиране за научни изследвания и иновации, особено за подпомагане на дълбоките технологии и разрастването на новаторските стартиращи предприятия и МСП;

– увеличаване на публичните и частните инвестиции в научни изследвания и иновации в държавите членки, като по този начин се допринесе за постигането на общи разходи за научноизследователска и развойна дейност в размер на най-малко 3% от брутния вътрешен продукт (БВП) на Съюза.

2а. Специфичните цели на специфичната програма, посочена в член 1, параграф 2, буква б) от настоящия регламент, са укрепване на конкурентоспособността, ефикасността и устойчивостта на европейската отбранителна технологична и индустриална база чрез подкрепа за съвместни действия в областта на научноизследователската и развойната дейност, насърчаване на иновациите и технологичното лидерство.

Член 4

Структура на програмата

1. [За целите на специфичната програма, посочена в член 1, параграф 2, Програмата е структурирана в следните части, които допринасят за постигане на общите и специфичните цели, посочени в член 3, и за компонентите на политиката по Регламент (ЕС) XXX [Европейски фонд за конкурентоспособност]:

а) стълб I „Високи постижения в научната област“ със следните компоненти:

i) Европейски научноизследователски съвет (ЕНС);

ii) действия „Мария Склодовска-Кюри“ (ДМСК);

iii) Съвместен изследователски център (JRC);

б) стълб II „Конкурентоспособност и общество“ със следните компоненти:

i) „Конкурентоспособност“, включително научноизследователски и иновационни дейности, допринасящи за целите и специфичните дейности на компонентите на политиката в рамките на Европейския фонд за конкурентоспособност:

1) съвместни научноизследователски и иновационни дейности по глава IV „Преход към чиста енергия и декарбонизация на промишлеността“ на Европейския фонд за конкурентоспособност;

2) съвместни научноизследователски и иновационни дейности по глава V „Здравеопазване, биотехнологии, селско стопанство и биоикономика“ на Европейския фонд за конкурентоспособност;

3) съвместни научноизследователски и иновационни дейности по глава VI „Цифрово лидерство“ на Европейския фонд за конкурентоспособност;

4) съвместни научноизследователски и иновационни дейности по глава VII „Устойчивост и сигурност, отбранителна промишленост и космическо пространство“ на Европейския фонд за конкурентоспособност;

ii) „Общество“, включително съвместни научноизследователски и иновационни дейности, целящи направляване на обществените и културните предизвикателства и трансформация, както и подпомагане на основаното на факти разработване на политики за ориентирани към бъдещето, устойчиви общества;

в) стълб III „Иновации“ със следните компоненти:

i) Европейски съвет по иновациите (ЕСИ);

ii) европейски екосистеми за иновации, включително дейности за насърчаване на интеграцията на триъгълника на знанието – висше образование, научни изследвания и иновации и стопанска дейност – в целия Съюз;

г) стълб IV „Европейско научноизследователско пространство“ със следните компоненти:

i) европейско научноизследователско пространство;

ii) научноизследователски и технологични инфраструктури;

iii) разширяване на участието и разпространяване на високи постижения.

Член 5

Хоризонтални принципи

Програмата:

а) осигурява мултидисциплинарен подход, когато е целесъобразно, и предвижда интегрирането на социалните и хуманитарните науки в цялата програма. Програмата включва специфични покани за представяне на предложения по теми, свързани със социалните и хуманитарните науки;

б) развива научните знания и допринася за създаването на информирани, ефективни и адаптивни публични политики в целия Съюз и извън него;

ба) обхваща веригата за създаване на стойност в областта на научните изследвания и иновациите и дава възможност за тясно взаимодействие с Европейския фонд за конкурентоспособност, за да се насърчи възприемането и внедряването на резултатите от научните изследвания и иновациите;

в) поощрява практиките на отворената наука, включително чрез осигуряване на свободен достъп до рецензирани научни публикации относно резултатите, както и свободен достъп до научноизследователски данни и други резултати съгласно принципа „открити – доколкото е възможно, закрити – доколкото е необходимо“ и в съответствие с принципите FAIR, както и чрез разширяване и консолидиране на Европейския облак за отворена наука като общо европейско пространство на данни за научни изследвания;

ва) насърчава и създава условия за широкомащабно и диверсифицирано сътрудничество в целия Съюз, включително между европейски научни работници, новатори и предприятия, за да се допринесе за по-силна взаимосвързаност и връзки на сътрудничество между националните екосистеми за научни изследвания и иновации въз основа на общоевропейския резерв от таланти и капацитет, като се стимулира движението на мозъци и се обединяват утвърдени и нововъзникващи високи постижения;

ваа) следва подход на „двойна употреба още при проектирането“ чрез специални покани за представяне на предложения, които са насочени изключително към технологии с двойна употреба, като при отворените покани за представяне на предложения могат да бъдат подкрепяни и дейности с двойна употреба;

вб) поддържа сигурността на научните изследвания чрез предвиждане и управление на рискове като нежелан трансфер на критични технологии, резултати и знания, злонамерено влияние върху научните изследвания и нарушения на етичните норми или интегритета;

вв) осигурява административно опростяване и намаляване на тежестта в полза на кандидатите и бенефициерите;

вва) гарантира, че предложенията се оценяват въз основа на професионално компетентен, прозрачен и неутрален преглед, като се запазват високите стандарти и качество на системата за оценка и се осигуряват ефикасност и практическа осъществимост;

вг) подкрепя насърчаването на равни възможности за всички заинтересовани страни в областта на научните изследвания и иновациите в Съюза;

вд) гарантира прилагането по подразбиране на принципа на равенство между половете, включително интегрирането на свързаното с пола измерение в съдържанието на НИИ на всички етапи от научноизследователския цикъл;

ве) осигурява стратегически полезни взаимодействия между стълбовете и техните компоненти;

вж) се изпълнява в полезно взаимодействие с други програми на Съюза и, когато е приложимо, с национални и регионални програми, като се гарантира административно опростяване;

вз) улеснява участието на всички видове заинтересовани страни, особено на нови участници и нови целеви групи в програмата, по-специално чрез национални звена за връзка, които могат да си взаимодействат със съответните структури за подкрепа в рамките на други програми на Съюза.

[Член 6

Бюджет

1. Индикативният финансов пакет за Програмата за периода от 1 януари 2028 г. до 31 декември 2034 г. е в размер на 175 002 000 000 EUR по текущи цени.

2. Индикативното разпределение на сумата, посочена в параграф 1 от настоящия член, за специфичната програма по член 1, параграф 2, буква а) е:

а) 44 079 000 000 EUR за част I „Високи постижения в научната област“, от които 2 600 000 000 EUR за преки действия на Съвместния изследователски център (JRC) извън ядрената област;

б) 75 876 000 000 EUR за част II „Конкурентоспособност и общество“, от които:

i. 68 270 000 000 EUR за „Конкурентоспособност“, от които:

25 331 000 000 EUR за съвместни научноизследователски и иновационни дейности по глава IV „Преход към чиста енергия и декарбонизация на промишлеността“ на Европейския фонд за конкурентоспособност;

19 650 000 000 EUR за съвместни научноизследователски и иновационни дейности по глава V „Здравеопазване, биотехнологии, селско стопанство и биоикономика“ на Европейския фонд за конкурентоспособност;

16 854 000 000 EUR за съвместни научноизследователски и иновационни дейности по глава VI „Цифрово лидерство“ на Европейския фонд за конкурентоспособност;

6 435 000 000 EUR за съвместни научноизследователски и иновационни дейности по глава VII „Устойчивост и сигурност, отбранителна промишленост и космическо пространство“ на Европейския фонд за конкурентоспособност;

ii. 7 606 000 000 EUR за „Общество“;

в) 38 785 000 000 EUR за част III „Иновации“;

г) 16 262 000 000 EUR за част IV „Европейско научноизследователско пространство“, от които 5 387 000 000 EUR за разширяване на участието и разпространяване на високи постижения.

3. Сумата, посочена в параграф 1 от настоящия член, и сумите на допълнителните ресурси, посочени в член 7, може да се използват и за техническа и административна помощ за изпълнението на Програмата, като например дейности за подготовка, наблюдение, контрол, одит и оценяване, информационнотехнологични системи и платформи, информационни и съобщителни дейности, включително институционални съобщения относно политическите приоритети на Съюза, и всяка друга техническа и административна помощ или свързани с персонала разходи, направени от Комисията за управлението на Програмата.

4. Ако това е необходимо, за да се даде възможност за управление на действия, които не са завършени до 31 декември 2034 г., в бюджета на Съюза за периода след 2034 г. може да се впишат бюджетни кредити за покриване на необходимите разходи и за осъществяване на управлението на действията, които не са приключени до края на Програмата.

5. Бюджетните задължения за действия, които надхвърлят една финансова година, може да се разпределят под формата на годишни траншове за няколко години.]

Член 7

Допълнителни ресурси

1. Държавите членки, институциите, органите и агенциите на Съюза, трети държави, международни организации, международни финансови институции или други трети страни може да правят допълнителни финансови или нефинансови вноски за Програмата. Допълнителните финансови вноски представляват външни целеви приходи по смисъла на член 21, параграф 2, букви а), г) или д) или член 21, параграф 5 от Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509.

2. Ресурсите, отпуснати на държавите членки в режим на споделено управление, може по искане на държавите членки да бъдат предоставени за Програмата. Комисията изпълнява управлението на тези ресурси пряко или непряко в съответствие с член 62, параграф 1, буква а) или в) от Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509. Те са в допълнение към сумата, посочена в член 6, параграф 1 от настоящия регламент. Тези ресурси се използват в полза на съответната държава членка. Когато Комисията не е поела правно задължение при пряко или непряко управление за допълнителни суми, предоставени по този начин за Програмата, съответните суми, за които не са поети задължения, може по искане на съответната държава членка да бъдат прехвърлени обратно към една или повече съответни програми източници.

Член 8

Алтернативно, комбинирано и кумулативно финансиране

1. Програмата се изпълнява в полезно взаимодействие с други програми на Съюза. За действие, за което е предоставено финансиране от Съюза от друга програма, може да бъде предоставено и финансиране по настоящата програма. Правилата на съответната програма на Съюза се прилагат за съответната вноска или единен набор от правила може да се прилага за всички вноски и може да бъде сключено единно правно задължение. Ако вноската на Съюза се основава на допустимите разходи, съвкупната подкрепа от бюджета на Съюза не надвишава общите допустими разходи за действието и може да бъде изчислена пропорционално в съответствие с документите, в които се определят условията за предоставяне на подкрепа.

2. Процедурите за възлагане, предоставяне или присъждане по Програмата може да се провеждат съвместно при пряко или непряко управление с държавите членки, институциите, органите и агенциите на Съюза, трети държави, международни организации, международни финансови институции или други трети страни, при условие че се гарантира защитата на финансовите интереси на Съюза. За тези процедури се прилага единен набор от правила и те водят до сключването на единни правни задължения. За тази цел партньорите в съвместната процедура за възлагане, предоставяне или присъждане може да предоставят ресурси за Програмата в съответствие с член 7 от настоящия регламент или на партньорите може да бъде възложено изпълнението на процедурата за възлагане, предоставяне или присъждане, когато това е приложимо в съответствие с член 62, параграф 1, буква в) от Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509. При съвместни процедури за възлагане, предоставяне или присъждане представителите на партньорите в съответната процедура може също да бъдат членове на комисията за оценка по член 153, параграф 3 от Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509.

3. Печат за високи постижения може да се присъжда за предложения, произтичащи от покани за представяне на предложения, посочени в работната програма, и отговарящи на следните условия:

   а) били са оценени в рамките на покана за представяне на предложения по Програмата; и

   б) отговарят на минималните изисквания за качество съгласно тази покана за представяне на предложения; и

   в) не са финансирани в рамките на същата покана за представяне на предложения единствено поради бюджетни ограничения.

4. Действията, за които е присъден печат, може да бъдат финансирани с други средства от Съюза или от държавите членки.

Член 9

Трети държави, асоциирани към Програмата

1. Програмата може да бъде отворена за участие на следните трети държави чрез пълно или частично асоцииране към Програмата в съответствие с целите, определени в член 3 и приложими за:

   а) членки на Европейската асоциация за свободна търговия, които са членки на Европейското икономическо пространство – в съответствие с условията, определени в Споразумението за Европейското икономическо пространство, както и европейските микродържави (Андора, Монако, Сан Марино и града държава Ватикан) – в съответствие с условията, определени в съответните споразумения;

   б) присъединяващи се държави, държави кандидатки и държави потенциални кандидатки – в съответствие с общите принципи и условия за участието на тези държави в програми на Съюза, установени в съответните рамкови споразумения, протоколи и решения на Съвета за асоцииране или в подобни споразумения, и в съответствие със специфичните условия, определени в споразуменията между Съюза и тези държави;

   в) държави в рамките на европейската политика за съседство – в съответствие с общите принципи и условия за участието на тези държави в програми на Съюза, установени в съответните рамкови споразумения, протоколи и решения на Съвета за асоцииране или в подобни споразумения, и в съответствие със специфичните условия, определени в споразуменията между Съюза и тези държави;

   г) други трети държави в съответствие с условията, определени в специално международно споразумение относно участието на третата държава в програми на Съюза.

2. В споразуменията за участие в Програмата, посочени в параграф 1:

   а) се гарантира справедлив баланс между вноските и ползите на третата държава, участваща в Програмата;

б) се определят условията за участие в Програмата, включително изчисляването на финансовите вноски, състоящи се от оперативна вноска и такса за участие, за Програмата и общите административни разходи по нея;

в) на третата държава не се предоставят правомощия за вземане на решения в рамките на Програмата;

г) се гарантират правата на Съюза да осигурява добро финансово управление и да защитава своите финансови интереси;

д) когато е приложимо, се гарантира защитата на интересите на Съюза в областта на сигурността и обществения ред.

3. За целите на параграф 2, буква г) третата държава предоставя необходимите права и достъп, изисквани съгласно регламенти (ЕС, Евратом) 2024/2509 и (ЕС, Евратом) № 883/2013, и гарантира, че решенията, с които се налага парично задължение на лица, различни от държави, по смисъла на член 299 от ДФЕС, както и решенията и определенията на Съда на Европейския съюз, подлежат на принудително изпълнение.

4. За целите на параграф 1, буква г) асоцииране или частично асоцииране с други трети държави е възможно само ако те отговарят на всички долупосочени критерии:

а) да разполагат с добър капацитет в областта на науката, технологиите и иновациите;

б) да поемат задължение за основана на правила отворена пазарна икономика, включително за честно и справедливо третиране на правата върху интелектуалната собственост и зачитане на правата на човека, която се подкрепя от демократични институции;

в) да насърчават активно политики за подобряване на икономическото и социалното благополучие на гражданите.

5. При определянето на обхвата на асоциирането на всяка трета държава към Програмата се вземат предвид зачитането на правата на човека и спазването на приложимото право на Съюза и международно право и се анализират рисковете, по-специално тези, които е вероятно да засегнат обществения ред и сигурността на Съюза в съответните области на политиката, включително икономическата сигурност и сигурността на научните изследвания, както и ползите и по-широката цел за стимулиране на икономическия растеж и конкурентоспособността на Съюза чрез научни изследвания и иновации. Съответно, с изключение на държавите – членки на ЕИП, присъединяващите се държави, държавите кандидатки и потенциалните държави кандидатки, трети държави може да бъдат изключени от участие в части от Програмата в съответствие с настоящия регламент или със самото споразумение за асоцииране.

6. Доколкото е възможно, в споразумението за асоцииране, в което са изложени условията за участие в Програмата, се предвижда реципрочното участие на правни субекти, установени в Съюза, в равностойни програми на асоциирани към Програмата трети държави в съответствие с условията, определени в тези програми.

7. Условията, определящи равнището на финансовите вноски, посочени в параграф 2, буква б), осигуряват редовна автоматична корекция на всеки значителен дисбаланс спрямо сумата, която субектите, установени в асоциираната държава, получават чрез участието си в Програмата, като се вземат предвид разходите за управление, изпълнение и функциониране на Програмата. При разпределението на тези финансови вноски се взема предвид равнището на участие на правните субекти от трети държави, асоциирани към Програмата, във всяка част на Програмата.

7а. В съответствие с информацията, предоставена чрез годишната бюджетна процедура, Комисията предоставя на програмния комитет информация относно финансовите вноски от трети държави, асоциирани към Програмата, и тяхното разпределение за различните компоненти на Програмата.

Член 10

Изпълнение и форми на финансиране от Съюза

1. Програмата се изпълнява в съответствие с Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509 при пряко управление или при непряко управление със субектите, посочени в член 62, параграф 1, буква в) от същия регламент.

2. Финансирането от Съюза може да се предоставя под всякаква форма чрез процедури за възлагане, предоставяне или присъждане в съответствие с Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509, по-специално чрез безвъзмездни средства, награди, поръчки, нефинансови дарения и финансови инструменти. Безвъзмездните средства са основната форма на подкрепа по Програмата.

3. [С изключение на финансовите инструменти по линия на (фонда на) ЕСИ, когато подкрепата от Съюза се предоставя под формата на бюджетна гаранция или финансов инструмент, включително когато е съчетана с безвъзмездна подкрепа при операция за смесено финансиране, тя се предоставя изключително чрез инструмента InvestEU на Европейския фонд за конкурентоспособност и се изпълнява в съответствие с приложимите правила на инструмента InvestEU на Европейския фонд за конкурентоспособност чрез споразумения за финансов принос или гаранции, сключени за тази цел. Когато Програмата използва инструмента InvestEU на ЕФК, тя осигурява провизирането за бюджетната гаранция и финансирането за финансовите инструменти, включително когато са съчетани с безвъзмездна подкрепа под формата на операция за смесено финансиране.]

4. Когато финансирането от Съюза се предоставя под формата на безвъзмездни средства, то може да се предостави, когато е целесъобразно, като финансиране, което не е свързано с разходите, или като опростени варианти за разходите, по-специално чрез еднократни суми, както и под формата на единични разходи за персонал, в съответствие с Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509. Финансирането може да се предоставя под формата на възстановяване на действително направените допустими разходи поради специфични характеристики или цели на дадено действие. Когато е необходимо да се осигурят други източници на финансиране, включително съвместни инвестиции с национални ресурси, по отношение на които се прилагат правилата за държавните помощи, финансирането се предоставя под формата на възстановяване на действително направените допустими разходи или на опростени варианти за разходите.

5. За целите на член 153, параграф 3 от Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509 комисията за оценка е съставена изцяло или, в надлежно обосновани случаи, частично от независими външни експерти. При координационни и спомагателни действия комисията за оценка може, в надлежно обосновани случаи, да бъде съставена изцяло от представители на институциите или органите на Съюза, както е посочено в член 153 от Финансовия регламент.

Член 11

Европейски партньорства

1. Когато това е необходимо за постигане на целите, посочени в член 3, дейностите по настоящия регламент могат да се изпълняват по прозрачен начин посредством европейски партньорства. Такива партньорства се създават само в случаите, когато действията на Съюза сами по себе си не могат да постигнат желаните цели и когато е необходимо засилено сътрудничество между ЕС и други партньори, включително национални, регионални и/или частни участници. Областите на европейските партньорства ще се определят въз основа на насоките, предоставени от Съвета или, когато е целесъобразно, от неговите консултативни органи. Осигурява се съгласуваност и, когато е целесъобразно, се търсят полезни взаимодействия с други програми на Съюза, по-специално с Европейския фонд за конкурентоспособност.

1а. Европейските партньорства:

а) се основават на меморандум за разбирателство и се допълват, в случай на финансови вноски от партньори, различни от Съюза, с договорно споразумение между Съюза и партньорите. Тези партньорства ще се осъществяват чрез действия в съответните работни програми на „Хоризонт Европа“ и/или Европейския фонд за конкурентоспособност; или

б) в надлежно обосновани случаи възлагат задачи по изпълнението на бюджета от една или различни програми за финансиране от Съюза на органи, създадени съгласно член 185 или 187 от ДФЕС, в съответствие с член 62, параграф 1, буква в) от Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509. Органите по член 187 от ДФЕС се създават чрез единен учредителен акт, гарантиращ хармонизирани правила. Партньорствата съгласно член 185 от ДФЕС се създават чрез специални актове.

2. По отношение на всяко партньорство, в меморандума за разбирателство, допълнен с договорно споразумение в случай на финансови вноски от партньори, различни от Съюза, или в учредителния акт се посочват:

-а) целите и етапните цели, които трябва да бъдат постигнати;

а) резултатите, които трябва да бъдат постигнати, които са ясни, измерими и обвързани със срокове;

б) единен набор от изисквания за докладване и мониторинг, включително ключови показатели за качество на изпълнението и за въздействие;

в) съответните финансови ангажименти и/или ангажименти в натура от всички партньори;

г) правилата за управление, съдържащи механизъм, чрез който всички партньори могат да обсъждат и договарят програмите и дейностите на партньорствата, включително разпоредби, гарантиращи правото им на глас и адекватното им представителство;

га) стратегическа програма за научни изследвания и иновации (SRIA), договорена между партньорите, в която подробно се описват тематичните приоритети и очакваното научно и социално-икономическо въздействие, както и пътна карта на планираните дейности и етапни цели за целия срок на партньорството. Когато партньорствата разработват дейности и начини за внедряване на пазара, SRIA включва програма за внедряване, договорена между партньорите.

3а. За европейските партньорства, създадени съгласно параграф 1а, буква а), подкрепата от Съюза е под формата на вноски за действия, изпълнявани по линия на „Хоризонт Европа“ за НИИ дейности. Тези вноски имат за цел да привлекат максималния принос от други партньори. Други програми на Съюза могат да допринасят за други дейности, като например Европейският фонд за конкурентоспособност за дейности по внедряване.

3аа. За европейските партньорства, създадени съгласно параграф 1а, буква б), Съюзът предоставя финансова вноска от „Хоризонт Европа“ за НИИ дейности. Други програми на Съюза могат да допринасят за други дейности, като например Европейският фонд за конкурентоспособност за дейности по внедряване. Общият размер на вноските на Съюза и на партньорите, различни от Съюза, е равностоен. Единният основен акт за съвместните предприятия съгласно член 187 от ДФЕС и съответният учредителен акт за инициативите съгласно член 185 от ДФЕС определят подробните правила за вноските на всички партньори.

3б. Вноските от партньорите, различни от Съюза, са под следните форми:

а) финансови вноски в оперативния и административния бюджет на инициативата, включително финансирането от държавите членки на участниците, установени в съответната държава членка, в рамките на действията по инициативата;

б) вноски в натура за финансиране на собствените им разходи за участие в проекта в рамките на инициативата.

3ба. Съответните отпускащи безвъзмездни средства органи на Съюза или други органи, на които е възложено изпълнението на бюджета, управляват единни процедури за възлагане, предоставяне или присъждане, включително процедури за покани за представяне на предложения, оценка, подбор и мониторинг, като гарантират опростяване и прозрачност. Държавите членки отговарят за своите финансови вноски в съответствие с приложимите национални правила и процедури, като гарантират опростяване и хармонизирано изпълнение.

5. Европейските партньорства:

-а) се установяват и договарят в тясно сътрудничество с държавите членки и, когато е целесъобразно, в консултация с частния сектор;

б) се създават с цел търсене на решение на предизвикателства, при които са необходими критична маса от ресурси и единен и координиран подход между всички участници по отношение както на програмирането, така и на изпълнението;

ба) се създават само в случаите, когато желаните цели не може да бъдат постигнати от Съюза самостоятелно или с други форми на подкрепа съгласно Програмата;

в) се съгласуват със стратегическите приоритети на Съюза и подпомагат изпълнението на основните политики и инициативи на политиката на Съюза, които допълват тези на държавите членки;

г) се подбират чрез прозрачна и открита състезателна процедура въз основа на набор от количествено измерими критерии за жизнения цикъл и солиден портфейлен подход, което води до съгласуван и допълващ портфейл от ограничен брой европейски партньорства;

д) се основават на индикативни предварителни и дългосрочни ангажименти и впоследствие на официални ангажименти от страна на всички партньори за финансов принос или, когато е целесъобразно, принос в натура към ресурсите на европейското партньорство по начин, който насърчава хармонизацията и стандартизацията на изпълнението.

да) гарантират, че са постоянно отворени за всички видове партньори от всякакъв мащаб по цялата верига за създаване на стойност и във всички направления;

е) изискват ясен подход, основан на жизнения цикъл, включително предварителен план за изпълнението на инициативата, придружен от стратегия за постепенно премахване на финансирането от Съюза;

еа) търсят възможности за полезни взаимодействия с други инструменти за финансиране от Съюза, по-специално с ЕФК, за да се избегнат припокривания и дублиране, като вместо това се осигури добавена стойност и се увеличи максимално въздействието.

5а. За европейските партньорства се отпуска максимална част [X%] от бюджета по стълб II.

7. Всички партньори, различни от Съюза, предоставят публично достъпна информация за структурата, членовете и дейностите, развивани в рамките на партньорството. В случаите, когато партньорствата са сключени с представителни организации и асоциации, това включва редовна информация за техните членове.

Глава II
Високи постижения в научната област

Член 12

Европейски научноизследователски съвет

1. Европейският научноизследователски съвет осигурява привлекателно и гъвкаво финансиране, за да се даде възможност на отделни талантливи и креативни научни работници, като се обръща специално внимание на научните работници в ранен етап на професионалното им развитие, и на техните екипи да следват най-перспективните направления на границата на науката, независимо от тяхната националност и държава на произход и въз основа на конкуренция, основаваща се единствено на критерия за високи постижения.

2. ЕНС привлича най-талантливите научни работници от целия свят и по този начин спомага за утвърждаването на Съюза като водещ световен център за научни изследвания и иновации.

Член 13

Действия „Мария Склодовска-Кюри“

1. Действията „Мария Склодовска-Кюри“ насърчават и подкрепят научноизследователската кариера на всички етапи, с особен акцент върху научните работници в ранен етап на професионалното им развитие, развитието на умения и мобилността на научните работници от цял свят, като също така предлагат възможности за обмен на научноизследователски кадри при спазване на съображения за сигурност. ДМСК насърчават високите постижения в областта на научните изследвания на принципа „от долу нагоре“, привличат и задържат талантливи учени с високи постижения в тази област и подпомагат устойчиви и привлекателни научноизследователски кариери в Съюза с цел да се подобрят високите научни постижения, като по този начин се повишава конкурентоспособността в областта на научните изследвания и иновациите.

2. ДМСК финансират мрежи на докторанти с високи постижения, стипендии след придобиване на докторска степен, обмен на кадри в областта на НИИ, както и механизми за подкрепа за насърчаване на устойчиви кариери с цел привличане и задържане на най-обещаващите талантливи учени. Поставя се силен акцент върху международното сътрудничество, сътрудничеството между различните сектори и дисциплини, както и върху информационните дейности във връзка с науката. Финансирането подпомага авангардни научни изследвания и се съсредоточава върху развитието на таланти в областта на научните изследвания, като се предоставя целенасочена подкрепа за научни работници в ранен етап на професионалното им развитие. То допринася за утвърждаването на Съюза като водеща дестинация за европейски и чуждестранни научни работници.

Член 14

Съвместен изследователски център

1. Съвместният изследователски център предоставя независими, основани на доказателства знания и наука, като предоставя подкрепа на политиките на ЕС и, когато е уместно, държавите членки с цел положително въздействие върху обществото. Това се осъществява чрез преките действия на JRC и чрез участие на JRC в непреки действия. Глава II от дял II не се прилага за преките действия. [Чрез дерогация от член 21, параграф 3 от Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509, приходите или сумите, произтичащи от научноизследователските дейности на JRC (напр. патенти, лицензи и т.н.), могат да бъдат използвани повторно от JRC.]

Глава III
Конкурентоспособност и общество

Член 15

Съвместни научни изследвания и иновации

1. Съвместните научни изследвания и иновации подкрепят разработването на високо ефективни транснационални научноизследователски и иновационни дейности, обединяващи субекти от различни сектори и дисциплини, включително социалните и хуманитарните науки, в подкрепа на достигането, разработването и бързото разпространение на висококачествени резултати в полза на стратегическите приоритети и ценности на Съюза.

2. Съвместните научноизследователски и иновационни дейности се извършват по балансиран начин между по-ниските и по-високите равнища на технологична готовност, като по този начин обхващат цялата верига за създаване на стойност в областта на научните изследвания и иновациите в допълнение към дейностите по линия на ЕФК.

2а. Съвместните научноизследователски и иновационни дейности гарантират балансиран подход между действията „от долу нагоре“ и предварително зададените теми от стратегически области, като същевременно насърчават творчеството и насочват научните изследвания и иновациите. Описанията на темите са опростени и чрез тях се формулират ясно очакваните резултати и въздействия, като същевременно се избягва прекомерната подробност на конкретните методики, което ще допринесе за открит и конкурентен процес и ще предостави на заявителите по-голяма свобода да дефинират различни начини за постигане на съответните цели в областта на НИИ.

3. В рамките на компонента „Конкурентоспособност“ на стълб II настоящата програма подкрепя съвместните научноизследователски и иновационни дейности в рамките на компонентите на политиката на ЕФК, насочени към укрепване на конкурентоспособността на Съюза (глави IV – VII от Регламент (ЕС) XXX за Европейския фонд за конкурентоспособност).

3а. Комисията изпълнява съвместните научноизследователски и иновационни дейности в рамките на компонента „Конкурентоспособност“ на стълб II в специална част от работните програми, приети съгласно член 15, параграф 1а [ЕФК].

4. В рамките на компонента „Общество“ на стълб II настоящата програма подкрепя съвместни научноизследователски и иновационни дейности, които не са обхванати от компонента „Конкурентоспособност“, насочени към осигуряване на иновативни решения и укрепване на доказателствената база, за да се даде възможност на обществото да се трансформира в съответствие с целите и ценностите на Съюза, включително принципите на правовата държава и основните права.

4а. Комисията изпълнява съвместните научноизследователски и иновационни дейности в рамките на компонента „Общество“ на стълб II в работните програми, приети съгласно член 4, параграф 2 [SP10].

4б. Компонентите „Конкурентоспособност“ и „Общество“ се разработват по съгласуван начин, за да се гарантира взаимно подсилване и цялостно обхващане на сферата на научните изследвания и иновациите с оглед изграждането на силен и устойчив Съюз.

6. По стълб II от Програмата се предоставя подкрепа за частта за научни изследвания и иновации на мисиите на ЕС, създадени съгласно член 8 от Регламент (ЕС) 2021/695 до 2030 г. Подкрепата за научноизследователски и иновационни дейности по линия на механизма „Нов европейски Баухаус“ (НЕБ) в рамките на „Хоризонт Европа“ се придружава от действия, насочени към внедряване в рамките на други програми на Съюза.

Глава IV
Иновации

Член 16

Съвет на Европейския съвет по иновациите (ЕСИ)

1. ЕСИ идентифицира, разработва и разпространява за широко използване дълбокотехнологични и революционни иновации. Подкрепа се предоставя, когато стартиращите и разрастващите се предприятия в областта на дълбоките технологии и високорисковите проекти все още не са достатъчно развити, за да получат пазарна подкрепа. Той осъществява дейността си главно чрез отворени покани за представяне на предложения от вида „от долу нагоре“, като същевременно осигурява уравновесен портфейл от действия в различните тематични области. Това се допълва от целенасочени тематични покани и покани по линия на инструмент „Предизвикателства“ в области от потенциален стратегически интерес в тясна координация и полезни взаимодействия с компонентите на политиката на ЕФК, като се гарантира взаимно допълване и се избягва припокриване, по-специално с инструмента InvestEU на ЕФК.

2. ЕСИ предоставя следните видове подкрепа за високорискови действия:

   а) безвъзмездни средства по инструмента „Изследвач“ за високорискови изследвания, по-специално научни изследвания на ранен етап, включително за проверка на концепцията и създаване на прототипи;

   б) безвъзмездни средства по инструмента „Преход“ за разработване на начини за пазарна реализация на резултатите от изследванията, включително създаване на спин-оф и стартиращи предприятия;

в) смесено финансиране и подкрепа единствено за инвестиции, по инструмента „Ускорител“, за отделни дружества, за да разработят и пуснат на пазара на своите иновации;

г) стимули за възложителите, за да изпитват и да представляват пилотни клиенти за дълбокотехнологични и революционни иновации;

д) услуги за ускоряване на бизнеса, които допълват финансирането от ЕСИ чрез предоставяне на достъп, в допълнение и координация с консултантските услуги по проекти, посочени в глава III от Регламент (ЕС) XXX [Европейски фонд за конкурентоспособност], до експертни знания и опит в областта на дълбоките технологии, използване на научноизследователски и технологични инфраструктури, обучение и наставничество, изграждане на мрежи и намиране на партньорства с инвеститори, възложители, предприятия и други партньори в областта на иновациите.

3. Видовете подкрепа, посочени в параграф 2, се съчетават гъвкаво в рамките на инструмент „Предизвикателства“ на ЕСИ, който се разработва и контролира от ръководителите на програми на ЕСИ. Инструмент „Предизвикателства“ на ЕСИ се изпълнява чрез портфейлен подход, при който действията се избират въз основа на тяхната допълняемост, за да се постигнат определените цели, и взаимодействат помежду си. Това се извършва под надзора на ръководителите на програми на ЕСИ, при целесъобразност със съдействието на независими външни експерти, за да се осигури гъвкав подход, който да отговаря на бързото развитие на технологиите и политиките, с пълномощия за преориентиране или прекратяване на проекти с незадоволителни резултати, включително поетапно финансиране, да се гарантира бърз преход между инструментите и да се улеснят връзките с крайните потребители и клиентите. Програмният комитет бива надлежно и своевременно информиран в такива случаи.

4. Цялата подкрепа за инвестиции от ЕСИ се осъществява от един или повече специални инвестиционни инструменти, създадени в съответствие със законодателството на държава членка (фонда на ЕСИ). Фондът на ЕСИ е структуриран така, че да може да привлича други публични или частни инвеститори, с цел да се увеличи ефектът на лоста на финансовото участие на Съюза.

5. ЕСИ може да подпомага иновации в критични дълбоки технологии с акцент върху приложенията в областта на отбраната в тясно сътрудничество с компонент на политиката „Устойчивост и сигурност, отбранителна промишленост и космическо пространство“ на Европейския фонд за конкурентоспособност. В тези случаи се прилагат членове 50 и 51 от Регламент (ЕС) XXX [Европейски фонд за конкурентоспособност]. Тази подкрепа е предмет на конкретни покани за представяне на предложения и не надвишава [X%] от общия бюджет на стълб III. В допълнение към разпоредбите на параграф 3 инструмент „Предизвикателства“ на ЕСИ, насочен към приложения в областта на отбраната, следва приоритетите, установени в рамките на компонента на политиката на ЕФК [„Устойчивост и сигурност, отбранителна промишленост и космическо пространство“], и взема предвид тези приоритети в структурирането на портфейлите. Съставът на програмния комитет, отговарящ за [„Устойчивост и сигурност, отбранителна промишленост и космическо пространство“], се информира редовно за изпълнението на подкрепата от ЕСИ за приложения в областта на отбраната.

Член 17

Европейски екосистеми за иновации

1. Програмата подкрепя дейности във връзка със стратегическите приоритети за създаване и укрепване на конкурентоспособни, стабилни, свързани и транснационални екосистеми за иновации, създаване и подобряване на рамковите условия и подкрепа за постигането на европейски мащаб в сътрудничество и координация с националните и регионалните органи. Тези дейности са отворени за всички съответни заинтересовани страни, за да се възползват от силното трансгранично, междудисциплинарно и междусекторно сътрудничество. Търсят се полезни взаимодействия с други части на настоящата програма, включително тясно сътрудничество с други действия и други програми на Съюза, национални и регионални програми, за да се стимулират иновациите чрез насърчаване на знанията, взаимното обучение, трансфера на технологии и навлизането на пазара, както и чрез подпомагане на създаването в Съюза на по-динамична предприемаческа и бизнес среда, произтичаща от науката.

2. По Програмата се подпомагат дейности, включително тези на ОЗИ на ЕИТ, за насърчаване на интеграцията на триъгълника на знанието – висше образование, научни изследвания и иновации и стопанска дейност – в целия Съюз.

Глава V

Европейско научноизследователско пространство

Член 18

Европейско научноизследователско пространство

1. Целта на европейското научноизследователско пространство („ЕНП“) е да се създаде единен пазар без граници за научни изследвания, иновации и технологии, обхващащ целия Съюз, в който научните работници, научните знания и технологиите се движат свободно. Програмата гарантира ефективното утвърждаване и защита на всички ценности и принципи на ЕНП и Пакта за научни изследвания и иновации в Европа. Тя насърчава по-нататъшното съгласуване между политиките на Съюза, националните и регионалните политики в областта на научните изследвания и иновациите.

Член 18а

Научноизследователски и технологични инфраструктури

Финансирането на научноизследователските и технологичните инфраструктури допринася за осигуряването на силна, съгласувана и свързана екосистема от устойчиви съоръжения и услуги от световна класа за Съюза, като се надгражда приоритетната паневропейска инфраструктура и допълващият най-съвременен национален и регионален капацитет. Инструментите на Съюза за финансиране, налични по настоящата програма, се използват, когато е уместно, във взаимодействие с други програми на Съюза, по-специално с Европейския фонд за конкурентоспособност, и други източници на финансиране. Програмата може да допринесе с до 20% от разходите за изграждане или основно модернизиране на значим капацитет от световна класа за научноизследователски и технологични инфраструктури от интерес за Съюза в случаите, когато са необходими инвестиции, надхвърлящи капацитета на отделни частни или публични участници. Не повече от [X%] от общия бюджет по стълб IV се използват като принос към разходите за изграждане или основно модернизиране на научноизследователски и технологични инфраструктури. Всяка такава вноска не може да надвишава [X%] от общия бюджет по стълб IV. Областите за подпомагане на разходите за изграждане или основно модернизиране на научноизследователски и технологични инфраструктури ще бъдат определени въз основа на насоките, предоставени от Съвета или, когато е целесъобразно, от неговите консултативни органи, и се базират на работата на Европейския стратегически форум за научноизследователски инфраструктури (ESFRI) и на всеки друг стратегически форум за технологични инфраструктури.

Член 19

Разширяване на участието и разпространяване на високи постижения

1. [„Държавите, обхванати от разширяването на участието“, са България, Латвия, Литва, Полша, Румъния, Словакия, Унгария, Хърватия и Чехия за целите на финансирането на действията по параграф 5, букви а) и б).

2. „Държавите в преход“ са Гърция, Естония, Кипър, Малта, Португалия и Словения за целите на финансирането на действията по параграф 5, буква б).]

3. С изключение на европейското сътрудничество в областта на науката и технологиите (COST) само правните субекти, установени в държави, обхванати от разширяването на участието, или в държави в преход, са допустими за координатори по компонент „Разширяване на участието и разпространяване на високите постижения“ от част „Укрепване на ЕНП“ на Програмата. Правните субекти, извършват постоянна дейност в най-отдалечените региони, определени в член 349 от ДФЕС, също са допустими за координатори по този компонент за подкрепа на научноизследователски и иновационни дейности в най-отдалечените региони и по отношение на тях се прилагат същите правила, които се прилагат за държавите, обхванати от разширяването на участието, по настоящия член, с изключение на параграф 7.

4. По отношение на асоциираните държави правните субекти от списъка с допустими държави, определен въз основа на показател и публикуван в работната програма, са напълно допустими за координатори по този компонент.

5. „Разширяване на участието и разпространяване на високите постижения“ включва следното:

   а) мерки за изграждане на капацитет;

   б) мерки в подкрепа на: – интеграция и лидерство в рамките на ЕНП; – оползотворяване на знанията; – борба с изтичането на мозъци; – действия на специалните национални звена за връзка (НЗВ); – COST; – напредъка на държавите, обхванати от разширяването на участието, и държавите в преход към плавно и постепенно премахване.

5а. Мерките, които са доказали своята стойност за постигането на целите за разширяване на участието, като сформиране на екипи, председатели на ЕНП и инструмента на ЕСИ за предварително ускоряване, се продължават и доразвиват, като се установяват и нови мерки, включително мерки, предназначени за засилване на участието на научни работници от държави, обхванати от разширяването на участието, и от държави в преход в поканите за предоставяне на предложения на ЕНС. Съществуващите и новите мерки следва да гарантират разработването на съгласуван портфейл от мерки, които са в състояние да подкрепят напредъка и променящия се характер на екосистемите за НИИ на държавите, обхванати от разширяването на участието, и държавите в преход.

6. Компонентът „Разширяване на участието и разпространяване на високите постижения“ на Програмата подпомага държавите, обхванати от разширяването на участието, и държавите в преход за по-нататъшното развитие на системите им за НИИ, за увеличаване на участието им във всички части от Програмата и за насърчаване на широко географско покритие в съвместни проекти с високи постижения. Мерките по този компонент насърчават устойчивото сближаване във възходяща посока в областта на научните изследвания и иновациите въз основа на напредъка, постигнат от държавите, обхванати от разширяването на участието, и държавите в преход за непрекъснатия им напредък. Тези усилия се съпътстват от съразмерни мерки от страна на държавите членки. Този компонент улеснява също взаимното обучение между координаторите на действията, финансирани по Програмата, и подпомага правните субекти от държавите в преход при споделянето на опита си в полза на координаторите от държавите, обхванати от разширяването на участието.

7. [От 2030 г. нататък достъпът до мерки за изграждане на капацитет е ограничен до онези държави, обхванати от разширяването на участието, които са увеличили реалните си разходи за публични инвестиции в научноизследователска и развойна дейност през последната известна година в сравнение с предходната година.]

Дял II
Правила за участие и разпространение на резултатите

Глава I
Общи разпоредби

Член 20

Правила на ЕФК

1. [Член 10, параграфи 2 и 3 относно преференциите на ЕС, член 13 относно прилагането на правилата за класифицираната информация и чувствителната информация и [член 20 относно ускорените и целенасочени действия за конкурентоспособност от Регламент (ЕС) XXX [Европейски фонд за конкурентоспособност] се прилагат за целите на настоящия регламент, освен ако в него е посочено друго.

Член 21

Допустимост

1. Определят се критерии за допустимост, за да се подпомогне постигането на общите и специфичните цели, определени в член 3, в съответствие с Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509, и се прилагат за всички процедури за възлагане, предоставяне или присъждане по Програмата.

1а. Всеки правен субект, независимо от мястото му на установяване, включително правни субекти от неасоциирани трети държави или международни организации, може да участва в действия по Програмата, ако са изпълнени както условията, определени в настоящия регламент, така и условията, определени в работната програма.

2. При процедури за възлагане, предоставяне или присъждане при пряко и непряко управление една или повече от следните категории правни субекти може да отговарят на критериите за допустимост за получаване на подкрепа от Съюза:

а) субекти, установени в държава членка;

б) субекти, установени в асоциирана трета държава, асоциирана към Програмата;

в) субекти, установени в трети държави, които не са асоциирани към Програмата, с ниски до средни доходи или, по изключение, в други трети държави, които не са асоциирани към Програмата, ако третата държава е посочена в работната програма, приета от Комисията;

г) субекти, установени в трети държави, които не са асоциирани към Програмата, когато финансирането на тези субекти е от съществено значение за изпълнението на действието и допринася за постигането на целите, определени в член 3.

3. Освен в надлежно обосновани случаи, когато в работната програма е предвидено друго, за да отговарят на критериите за допустимост за участие в действия, по които се предоставят безвъзмездни средства, правните субекти сформират обединение, което включва като бенефициери най-малко три правни субекта, независими един от друг, всеки от които е установен в различна държава, както следва:

   а) най-малко два правни субекта, установени в различни държави членки; и

   б) най-малко един друг правен субект, установен в друга държава членка или в трета държава, която не е асоциирана към Програмата.

4. Научноизследователските действия на ЕНС за разширяване на границите на познанието, действията на ЕСИ, ДМСК, както и действията, които включват или имат за основна цел изпълнението на поръчки за продукти в предпазарен стадий или поръчки за новаторски решения, може да се изпълняват от един или повече правни субекти, при условие че един от тези правни субекти е установен в държава членка или в трета държава, асоциирана към Програмата.

5. Координационните и спомагателните действия могат да се изпълняват от един или повече правни субекти, които могат да бъдат установени в държава членка, в трета държава, асоциирана към Програмата, или, в надлежно обосновани извънредни случаи, в трета държава, която не е асоциирана към Програмата.

6. Съгласно член 136 от Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509 за високорискови доставчици се прилагат ограничения относно допустимостта в съответствие с правото на ЕС, по съображения за сигурност.

7. Международните организации за европейски научни изследвания и правните субекти, учредени съгласно правото на Съюза, се считат за установени в държава членка, различна от тези, в които са установени другите правни субекти, участващи в действието.

8. При научноизследователските действия на ЕНС за разширяване на границите на познанието, при действията за научни изследвания и обучение, и когато е предвидено в работната програма или в поканата за представяне на предложения, международните организации със седалище в държава членка или в трета държава, асоциирана към Програмата, се считат за установени в посочената държава членка или в трета държава, асоциирана към Програмата. За други части на Програмата международните организации, различни от международните организации за европейски научни изследвания, се считат за установени в трета държава, която не е асоциирана към Програмата, освен ако в работната програма или в поканата за представяне на предложения е е предвидено друго.

9. Като допълнение към член 168, параграфи 2 и 3 от Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509 третите държави, асоциирани към Програмата, посочени в член 9, параграф 1, и международните организации може в съответните случаи да участват във всички механизми за възлагане на поръчки, посочени в член 168, параграфи 2 и 3 от Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509, и да се възползват от тях. Правилата, приложими за държавите членки, се прилагат *mutatis mutandis* за участващите трети държави, асоциирани към Програмата, и международни организации.

10. При процедурите за възлагане, предоставяне или присъждане следните дейности не са допустими за финансиране:

а) дейности, които са забранени от правото на Съюза, от приложимото международно право или от националното право във всички държави членки. Не се финансира научноизследователска, технологична или демонстрационна дейност в държава членка, в която тази дейност е забранена;

аа) дейности, които вече са изцяло финансирани от други публични фондове или частни източници на равнище ЕС, национално или регионално равнище, с изключение на вноските на Съюза в контекста на действията, посочени в член 8, параграф 1;

б) дейности, насочени към клониране на хора с репродуктивна цел;

в) дейности, насочени към изменение на генетичното наследство на човека, така че тези изменения да бъдат наследими, с изключение на научни изследвания, свързани с лечение на рак на гонадите;

г) дейности, насочени към създаване на човешки ембриони единствено с цел научни изследвания, технологично развитие и демонстрационни дейности или за набавяне на стволови клетки, включително посредством трансфер на ядра на соматични клетки;

10а. Научни изследвания върху човешки стволови клетки както на възрастни, така и на ембриони, може да бъдат финансирани в зависимост от съдържанието на научното предложение и от законодателната уредба на съответните държави членки.

11. Освен на основанията, посочени в член 132 от Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509, процедурите за възлагане, предоставяне или присъждане и произтичащите от тях правни задължения позволяват прекратяване, когато е малко вероятно целите на действието да бъдат постигнати изобщо или в рамките на определените срокове. Комисията провежда процес на изразяване на възражения с координатора на действието и по целесъобразност с участието на независими външни експерти, преди да вземе решение за прекратяване на действието. Програмният комитет се уведомява за тези случаи.

12а. Когато е целесъобразно и надлежно обосновано с оглед на целите, определени в член 3 от настоящия регламент, работната програма може да предвижда по-подробни критерии за допустимост.

Член 21а

Сигурност на научните изследвания

1. Действията, извършвани по настоящата програма, са в съответствие с приложимото право на Съюза, включително разпоредбите относно сигурността, контрола върху износа и мерките срещу неразрешен трансфер на знания и технологии, за да се гарантира защитата на стратегическите интереси, сигурността и обществения ред на Съюза и неговите държави членки.

1а. За да се гарантира сигурността на научните изследвания и в съответствие с член 10, параграф 3 от ЕФК, когато е целесъобразно и надлежно обосновано, в работната програма може да се установят ограничения за допустимост в съответствие с член 136 от [Финансовия регламент], за да се вземат предвид специфичните изисквания на политиката или естеството и целите на действието. По изключение програмата може да определи ограничения по отношение на участващите субекти – ограничения, свързани с изпълнителните управленски структури, и ограничения относно собствеността и контрола, ограничаващи участието на всички или на определени субекти до субектите с изпълнителна управленска структура, както и собствеността и контрола от физически или юридически лица, установени в държавите членки и, когато е уместно, в други държави, които отговарят на условията за допустимост; Ограничаването на участието на правни субекти, установени в асоциирани държави, които са членове на ЕИП, съответства на реда и условията, определени в Споразумението за ЕИП.

1б. Комисията предоставя подходяща рамка, процедури, насоки и подкрепа, за да гарантира последователно, пропорционално и ефективно прилагане на изискванията за сигурност на научните изследвания на всички етапи от изпълнението на Програмата, включително, когато е целесъобразно, самооценка на сигурността и първоначален план за управление на сигурността, в който заявителят посочва евентуални проблеми със сигурността.

3. Когато е целесъобразно, Комисията или съответният орган за финансиране осъществява прегледи на сигурността на научните изследвания и процедури за контрол, както и проверки на предложения и дейности, които пораждат въпроси, свързани със сигурността.

4. Правните субекти, участващи в дадено действие, приемат, когато е уместно, пропорционални мерки за сигурност на научните изследвания през целия жизнен цикъл на проекта. Действията, които не отговарят на правилата за сигурност съгласно настоящия член, може да бъдат отхвърлени или прекратени по всяко време.

Член 22

Етика и почтеност на научните изследвания

1. Извършваните действия са в съответствие с:

   а) относимото законодателство на Съюза, национално и международно законодателство, включително Хартата на основните права на Европейския съюз и Конвенция за защита на правата на човека и основните свободи и допълнителните протоколи към нея;

   б) етичните принципи, включително най-високите стандарти за почтеност (добросъвестност) на научните изследвания.

2. За процедурите за възлагане, предоставяне или присъждане, посочени в работната програма, правните субекти, участващи в дадено действие, отговарят на всички от следните изисквания:

   а) да представят етична самооценка, свързана с целта, изпълнението и вероятното въздействие на дейностите, включително потвърждение за спазване на параграф 1 и описание на това спазване;

   б) да представят потвърждение, че при дейностите ще бъдат спазвани
   i) Европейският етичен кодекс за почтеност на научните изследвания и
   ii) Глобалният етичен кодекс за равнопоставени научноизследователски партньорства и че няма да се извършват дейности, които са изключени от финансиране;

   в) за дейностите, които се извършват извън Съюза, да представят потвърждение, че същите дейности биха били разрешени в държава членка;

   г) за дейностите, при които се използват стволови клетки от човешки ембриони, да представят според случая информация относно мерките за разрешаване и контрол, които трябва да бъдат предприети от компетентните органи на съответните държави членки, както и информация за одобренията от гледна точка на етиката, които се получават преди началото на съответните дейности;

   д) да получат всички одобрения или други задължителни документи от съответните национални и местни комисии по етика или други органи, като например органите по защита на данните, преди началото на съответните дейности, и да съхраняват тези документи, за да ги представят при поискване на Комисията или на съответния орган по изпълнението.

Глава II

Безвъзмездни средства

Член 23

Покани за представяне на предложения

-1. Съдържанието на поканите за представяне на предложения за всички действия се включва в работната програма.

1. Покани за представяне на предложения не се изискват при координационни и спомагателни действия, които:

   а) ще се извършват от правни субекти, посочени в работната програма; и

   б) не попадат в обхвата на поканите за представяне на предложения съгласно член 198, буква д) от Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509.

2. В работната програма се посочват поканите за представяне на предложения, за които може да се присъжда знакът „Печат за високи постижения“. Информация относно заявлението и оценката може да бъде споделяна със заинтересовани финансиращи органи, при условие че бъдат сключени споразумения за поверителност, освен ако заявителят направи изрично възражение.

2а. Комисията и другите органи за финансиране прилагат двуетапна процедура за представяне и оценка, когато е целесъобразно, за да се опрости процесът на кандидатстване за бенефициерите, по-специално по стълб II. Когато е целесъобразно, анонимизираните предложения може да бъдат оценени по време на първия етап на оценката.

Член 24

Финансов капацитет на заявителите

1. Като допълнение към изключенията, посочени в член 201, параграф 5 от Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509, финансовият капацитет на координатора се проверява само ако поисканото за действието финансиране от Съюза е равно или по-голямо от 1 000 000 EUR.

2. Независимо от параграф 1, ако има основания за съмнение относно финансовия капацитет на заявител или е налице по-висок риск поради участието в няколко текущи действия, финансирани от програми на Съюза за НИИ, финансовият капацитет на други заявители или на координаторите също се проверява, дори когато поисканото финансиране е под прага, посочен в параграф 1.

3. Ако финансовият капацитет е структурно гарантиран от друг правен субект, се проверява финансовият капацитет на съответния друг правен субект.

4. В случай че финансовият капацитет на заявителя е нисък, като условие за участието на заявителя може да бъде поставено представянето на декларация за солидарна отговорност от свързан с него субект.

5. Вноската във взаимозастрахователния механизъм, посочен в член 30, се счита за достатъчна гаранция съгласно член 155 от Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509. От бенефициерите не се приемат, нито им се налагат допълнителни гаранции или обезпечения.

[Член 25

Критерии за възлагане, предоставяне или присъждане и подбор

1. Предложенията се оценяват въз основа на следните критерии за възлагане, предоставяне или присъждане:

   а) високи постижения;

   б) въздействие;

   в) качество и ефикасност на изпълнението.

   В работната програма се уточнява прилагането на посочените в параграф 1 критерии за възлагане, предоставяне или присъждане.

2. Чрез дерогация от от параграф 1 само критерият за високи постижения, посочен в буква а) от същия параграф, се прилага за оценките по линия на научноизследователските действия на ЕНС за разширяване на границите на познанието и на действията за научни изследвания и обучение.]

Член 26

Срок за отпускане на безвъзмездни средства

1. Чрез дерогация от член 197, параграф 2, първа алинея от Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509 се прилагат следните срокове:

   а) за информиране на всички заявители за резултатите от оценката на техните заявления – максимален срок от пет месеца от крайната дата за подаване на пълните предложения;

   б) за подписване на споразуменията за предоставяне на безвъзмездни средства със заявителите – максимален срок от седем месеца от крайната дата за подаване на пълните предложения.

2. Без да се засяга качеството на процедурата за оценка и възлагане, в работната програма може да се определят по-кратки срокове от предвидените в параграф 1.

3. Като допълнение към изключенията, посочени в член 197, параграф 2, втора алинея от Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509, сроковете, посочени в параграф 1 от настоящия член, може да се надхвърлят при действия на ЕНС, действия, получаващи подкрепа от няколко компонента на настоящата програма или от други програми на Съюза, при ориентиран към мисии подход, както и когато действията са представени за оценка от гледна точка на етиката, за проверка за сигурност или за оценки с цел защита на конкурентоспособността на Съюза, включително неговите стратегически активи и интереси.

[Член 27

Проценти на финансиране

1. За всички дейности, които се финансират по дадено действие, се прилага единен процент на финансиране. Максималният процент за отделно действие се определя в работната програма.

2. Може да се възстановят до 100% от общите допустими разходи за дадено действие по Програмата, с изключение на финансирането за правни субекти със стопанска цел, за които може да се възстановят до 70% от общите допустими разходи. По изключение за МСП е допустим процент на финансиране в размер до 100% от общите допустими разходи.]

Член 28

Непреки разходи

1. Непреките допустими разходи са в размер на 25% от общите преки допустими разходи, с изключение на преките допустими разходи за подизпълнители, финансова подкрепа за трети страни и всякакви единични разходи или еднократни суми, които включват непреки разходи. Когато е целесъобразно, непреките разходи, включени в единични разходи или еднократни суми, се изчисляват, като се използва посочената в предходното изречение единна ставка, с изключение на единичните разходи за вътрешно фактурирани стоки и услуги, които се изчисляват въз основа на действителните разходи, в съответствие с обичайната практика на бенефициерите за определяне и анализ на разходите.

2. Независимо от параграф 1, ако обаче това е предвидено в работната програма, непреките разходи може да се декларират под формата на еднократна сума или единични разходи.

Член 29

Допустими разходи

1. Чрез дерогация от член 193, параграф 2 от Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509 разходите за ресурси, предоставени от трети страни посредством вноски в натура, са допустими до размера на преките допустими разходи на третата страна.

2. Чрез дерогация от член 195, параграф 2 от Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509 приходите, генерирани от оползотворяването на резултатите, не се считат за приходи от действието.

2а. Приносът на Съюза за ДМСК отчита всички допълнителни разходи на бенефициера, свързани с отпуск по майчинство, родителски отпуск, отпуск по болест, специален отпуск или смяна на наемащата организация или промяна в семейното положение на изследователя по време на срока на споразумението за отпускане на безвъзмездни средства.

Член 30

Взаимозастрахователен механизъм

1. С настоящия регламент се създава взаимозастрахователен механизъм (ВЗМ), който заменя ВЗМ, създаден по силата на член 37 от Регламент (ЕС) № 2021/695, и е негов правоприемник. ВЗМ покрива риска, свързан с несъбирането на суми, които дължат определени бенефициери на програма „Хоризонт Европа“ под пряко или непряко управление, както и всички съществуващи рискове, покрити в съответствие с член 37 от Регламент (ЕС) 2021/695.

2. ВЗМ се управлява от Съюза, представляван от Комисията, която действа като изпълнителен агент. Комисията определя с акт за изпълнение специфични правила за дейността на ВЗМ.

3. Бенефициерите правят вноска в размер на 5% от съюзното финансиране за действието. Въз основа на периодични прозрачни оценки Комисията може да повиши тази вноска до 8% или да я намали под 5%. Вноската се приспада от първоначалното предварително финансиране и се възстановява на бенефициерите при плащането на остатъка. Посочената вноска при никакви обстоятелства не надвишава сумата на първоначалното предварително финансиране.

4. Финансовите доходи, генерирани от ВЗМ, и всички събрани суми представляват външни целеви приходи по смисъла на член 21, параграф 5 от Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509 за ВЗМ. Ако доходите са недостатъчни, ВМЗ не се намесва, а предоставящият финансирането орган събира всяка дължима сума направо.

5. След като всички безвъзмездни средства, рискът за които е покрит от ВМЗ, бъдат приключени, всички суми, държани от ВМЗ, може да бъдат събрани от Комисията и представляват външни целеви приходи по смисъла на член 21, параграф 5 от Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509 за Програмата или за нейния правоприемник.

Член 31

Собственост върху резултатите

1. Бенефициерите притежават създадените от тях резултати.

2. Двама или повече бенефициери притежават съвместно резултатите, когато са ги създали съвместно и не е възможно:

   а) да се установи конкретният принос на всеки отделен бенефициер; или

   б) резултатите да се разделят при подаване на заявление за правната им закрила.

   Те договарят в писмен вид разпределението и условията на упражняване на съвместната собственост. Освен ако е договорено друго, всеки съсобственик има право да предоставя на трети страни неизключителни лицензи за оползотворяване на съвместно притежаваните резултати (без право на преотстъпване на лицензите), ако останалите съсобственици са уведомени за това предварително и получат справедливо и разумно възнаграждение. Съсобствениците може да се договорят в писмен вид вместо съвместна собственост да прилагат друг режим.

3. Ако трети страни, участващи в действието (включително персонал), имат права върху резултатите, бенефициерите гарантират, че тези права може да бъдат упражнявани по начин, съвместим със задълженията им по отношение на тези резултати.

4. В надлежно обосновани случаи по отношение на прехвърлянето на собствеността може да се прилагат условия, посочени в работната програма или в споразумението за предоставяне на безвъзмездни средства, включително изискване за прехвърляне на всички задължения, свързани с резултатите.

Член 32

Разпространение и оползотворяване на резултатите

1. Бенефициерите управляват резултатите си в съответствие със задълженията, посочени в работната програма или в споразумението за предоставяне на безвъзмездни средства. Като част от това бенефициерите:

   а) осигуряват закрила на резултатите си, ако това е обосновано, по-специално ако резултатите имат търговски потенциал или са от значение за сигурността;

   б) предоставят достъп до резултатите си и до предходни знания, ако това е необходимо за изпълнението на задачи по действието или за оползотворяването на резултатите;

   в) полагат максимални усилия за оползотворяване на резултатите си, пряко или непряко, включително чрез прехвърляне или лицензиране; ако резултатите не бъдат оползотворени в рамките на даден срок, Комисията може да определи инструменти и средства, например тези, които се използват за целите на стратегията за оползотворяване, посочена в глава III от Регламент (ЕС) XXX [Европейски фонд за конкурентоспособност], които съответните бенефициери трябва да използват, за да улеснят оползотворяването на тези резултати;

   г) оповестяват публично резултатите по подходящ начин във възможно най-кратък срок, като същевременно запазват поверителността им, ако това е необходимо с оглед на защитата на резултатите, съображения за сигурност или законни интереси;

   д) се придържат към практиките на отворената наука, в това число чрез:

      i) осигуряване на свободен достъп до всички рецензирани научни публикации относно резултатите;

      ii) отговорно управление на научноизследователските данни в рамките на действието и на другите резултати в съответствие с принципите за „възможност за лесно намиране“, „достъпност“, „оперативна съвместимост“ и „възможност за многократно използване“ (принципите FAIR), както и осигуряване на отворен достъп до тях, освен ако това би било в противоречие с приложимото законодателство и със законни интереси, включително търговски интереси, или други ограничения;

е) освен ако в работната програма е предвидено друго, разработват и редовно актуализират план за управление на резултатите, включително данните;

ж) предоставят безвъзмезден достъп до резултатите си на следните субекти за разработването, прилагането и наблюдението на техните политики:

i) на институциите, органите, службите или агенциите на Съюза;

ii) на националните органи на държавите членки, когато това е предвидено в работната програма или в споразумението за предоставяне на безвъзмездни средства.

Член 33

Поръчки за технологии в предпазарен стадий и поръчки за иновативни решения

1. Действията, по които се предоставят безвъзмездни средства, може да включват или да имат за основна цел поръчки за продукти в предпазарен стадий или поръчки за новаторски решения. Тези поръчки трябва да се изпълняват от бенефициери, които са възлагащи органи на обществени поръчки или частни възложители.

2. Процедурите за възлагане на поръчки:

а) когато се провеждат от възложители на обществени поръчки: са в съответствие с правилата относно конкуренцията и с принципите на прозрачност, недискриминация, равно третиране, добро финансово управление, пропорционалност, с приложимите правила на ЕС за защита на стратегическата автономност на Съюза и регулаторните изисквания на Съюза за конкретни сектори;

б) когато се провеждат от частни възложители: са в съответствие с принципите в ДФЕС, с правилата относно конкуренцията и с приложимото договорно право, с правилата на ЕС за защита на стратегическата автономност на Съюза и регулаторните изисквания на Съюза за конкретни сектори;

в) може да допускат възлагането на повече от един договор в рамките на една процедура (възлагане на няколко доставчици);

г) предвиждат възлагането на поръчките въз основа на икономически най-изгодните оферти, като същевременно гарантират отсъствието на конфликт на интереси.

3. В случай на поръчки за продукти в предпазарен стадий процедурата за възлагане на поръчки може да се ускори и да включва закупуване на първо по рода си решение с цел опростяване и улесняване на изпълнението.

4. Може да се прилагат специфични условия, в това число например по отношение на мястото на изпълнение на възложените с поръчките услуги, стоки или строителство и по отношение на собствеността върху резултатите и достъпа до тях. Като част от тези условия, по отношение на поръчките за продукти в предпазарен стадий:

   а) изпълнителите притежават поне правата върху интелектуалната собственост върху резултатите, които са създали, а възложителите получават поне безвъзмезден достъп до резултатите за своя собствена употреба, както и безвъзмезден достъп до резултатите за своите настоящи и бъдещи изпълнители, за да могат те да използват резултатите от името на възложителите;

   б) в извънредни ситуации, когато изпълнителите не могат да предоставят достатъчно решения, за да задоволят по-широкото търсене на пазара на ЕС, възложителите имат право да предоставят или да изискат от изпълнителите да предоставят на трети страни правото да използват с търговска цел резултатите от името на възложителя и за по-широки пазари на неизключителна основа и при справедливи и разумни условия;

   в) ако изпълнителите не използват резултатите с търговска цел в рамките на даден срок или злоупотребят с тях срещу обществения интерес, от тях може да се изиска да прехвърлят собствеността си върху резултатите на възложителите, в съответствие с договора за за възлагане на поръчката.

5. Действията за възлагане на поръчки, осъществявани от Комисията или от изпълнителни органи, може да бъдат под формата на поръчки за продукти в предпазарен стадий или обществени поръчки за новаторски решения. Възлагането на поръчки се провежда от Комисията или от съответния изпълнителен орган от нейно/негово име, или съвместно с възлагащи органи от държавите членки и трети държави, асоциирани към Програмата.

Глава III

Европейски съвет по иновациите

Член 34

Специфични правила за Европейския съвет по иновациите

1. В съответствие с член 20, параграф 2, буква а), подточка i) от Регламент (ЕС) XXX [Европейски фонд за конкурентоспособност] и както е посочено в работната програма, безвъзмездните средства по линия на инструмента „Преход“ на ЕСИ може да се отпускат без покани за представяне на предложения въз основа на препоръка на управителя на програмата и становището на независими външни експерти, като се следват ясни и обективни критерии, с цел последващо финансиране на резултати, постигнати чрез дейности, финансирани по Програмата и по Регламент № 2021/695 за „Хоризонт Европа“.

2. По линия на инструмента „Ускорител“ на ЕСИ се подпомагат само отделни бенефициери и отделни дружества – обект на инвестиции, които са МСП, включително по-специално стартиращи и разрастващи се предприятия, и в надлежно обосновани случаи малки предприятия със средна пазарна капитализация.

3. Предложения за действия по линия на инструмента „Ускорител“ на ЕСИ може да бъдат подавани от един или повече правни субекти, които възнамеряват да учредят или да подкрепят потенциален получател, с предварителното съгласие на този получател. Ако получателят бъде избран за финансиране, споразумението за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и инвестиция се подписва само с този получател.

4. В случай на действия със смесено финансиране бенефициерът и дружеството – обект на инвестиции, може да са различни в смисъл, че дружеството – обект на инвестиции, може да е холдинговото дружество или дружеството майка на бенефициера.

5. Органи за финансиране, изпълняващи програми на Съюза, или национални и регионални органи и програми за финансиране, сертифицирани от Комисията, може направо да представят предложение по покана по линия на инструмента „Преход“ на ЕСИ или инструмента „Ускорител“ на ЕСИ, когато тези предложения произтичат от преглед на проекти по дадено действие, финансирано от сертифицираните органи и програми за финансиране, и по отношение на тях се прилагат условията, определени в работната програма на ЕСИ (схемата Plug-in на ЕСИ и ускорената процедура на ЕСИ).

6. За инструмента „Ускорител“ на ЕСИ третият критерий за оценка, посочен в член 25, параграф 1, се заменя със степента на риск на действието, качеството и ефикасността на изпълнението, и необходимостта от подкрепа от Съюза.

7. Инвестициите се правят в неподходящи за финансиране дружества – обект на инвестиции, и заедно със съвместни инвестиции от други частни инвеститори. Когато обаче такава подкрепа не се предоставя изцяло по линия на Европейския фонд за конкурентоспособност или когато дружествата не намират частни съинвеститори в рамките на Съюза или са подходящи за финансиране само извън ЕС, подкрепата за тези инвестиции може в изключителни и надлежно обосновани случаи да бъде предоставена с цел защита на стратегическите интереси на Съюза.

8. Чрез дерогация от член 212, параграф 2, буква а) от Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509 условията относно икономическата жизнеспособност не се прилагат за инвестиционните действия по инструмента „Ускорител“ на ЕСИ.

Чрез дерогация от член 212, параграф 3, първа, втора и четвърта алинея от Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509 приходите, възстановяванията и събиранията от действия със собствен капитал на Фонда на ЕСИ, финансирани от настоящия регламент и неговите предшественици, се използват за предоставяне на подкрепа от Съюза за действия със собствен капитал на Фонда на ЕСИ. Чрез дерогация от член 21, параграф 3, буква е) и в съответствие с член 21, параграф 5 от Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509, тези ресурси представляват външни целеви приходи за настоящата програма.

9. Действия със смесено финансиране се спират, изменят или, ако е надлежно обосновано, прекратяват, ако не са достигнати измеримите етапни цели или ако бенефициерът откаже инвестиционната подкрепа без надлежно обоснована причина.

10. От Фонда на ЕСИ може по изключение да се предоставят последващи инвестиции само в един от следните два случая:

а) ако това е необходимо за защита на стратегическите активи, интересите, автономността или сигурността на Съюза; или

б) ако следващите цикли на финансиране не биха се осъществили или биха се осъществили при значително по-неблагоприятни условия без последващи инвестиции от ЕСИ.

11. В работната програма на ЕСИ може да бъдат определени допълнителни ограничения относно отпускането на последваща подкрепа, по-специално по отношение на размера на тази подкрепа. Програмният комитет бива надлежно и своевременно информиран за тази последваща подкрепа.

Член 35

Отмяна

Регламент (ЕС) 695/2021 се отменя, считано от 1 януари 2028 г.

Член 36

Преходни разпоредби

1. Настоящият регламент не засяга продължаването или изменението на съответните дейности – до тяхното приключване – съгласно Регламент (ЕС) 2021/695, който продължава да се прилага за съответните дейности до тяхното приключване.

2. Финансовият пакет за Програмата може да обхваща и разходите за техническа и административна помощ, които са необходими, за да се гарантира преходът между Програмата и мерките, приети по предшестващия я Регламент (ЕС) 2021/695.

Член 37

Влизане в сила и прилагане

Настоящият регламент влиза в сила на двадесетия ден след публикуването му в *Официален вестник на Европейския съюз*.

Той се прилага от 1 януари 2028 г.

Настоящият регламент е задължителен в своята цялост и се прилага пряко във всички държави членки.

Съставено в Брюксел на […] година.

За Европейския парламент	За Съвета
Председател	Председател